

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr 57
Oktoober
2011

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

*Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspävest)*

Augusti alguses külastas Eestit Soome Õigeusu Kiriku peapiiskop Leo. Pärast visiiti Setumaale ja osalemist Seto Kuningriigi päeval, külastati Pootsi-Kõpu Püha Kolmainu kogudust Tõstamaal, kus toimus koguduse vanema Enn Ranna poja ristimine.

*Me tunnistame Su armu, kuulutame Su heldust ega varja Su heategusid.
(ristimistalitusest)*

EAÖK ühtsest liturgilisest kalendrist. Metropoliit Stefanus. Lk 2 / Püha Sinodi teated. Preester Tihhon Tammes. Lk 3 / 140 aastat ülempreeser Nikolai Pätsi sünnist. Preester Tihhon Tammes. Lk 3 / 70 aastat Petseri piiskopi Joann Bulini surmast. Lea Saaremäe. Lk 3 / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. Lk 4 / Maailmalõpu ootusest. Ülempreester Mattias Palli. Lk 4 / Kõigepühama Jumalasünnitaja palvekaanonid. Lk 5–6 / Salvikandjad naised kui eeskuju. Metropoliit Serafim. Lk 6 / Palvejöust. Metropoliit Georgi Paulidis ja Christophoros Gerontoudis. Lk 7 / Kannatikkuse õppetunnid. Ülempreester Konstantin Kallianos. Lk 7 / Vanake Efremi külaskäik Eestisse. Preester Tihhon Tammes. Lk 14 / Tagasivaade EAÖK suvesündmustele. Preester Jüri Ilves, preester Tihhon Tammes ja Leili Rummel-Ruus. Lk 14–16 / Pärnu Issandamuutmise koguduse ekskursioon Peterburi. Tõnis Joarand. Lk 15 / LASTELEHT Lk 8–9.

Foto: Gennadi Baranov

Ühel ajal, 23. kui Jeesus astus paati, läksid ta jüngrid tema järele. 24. Ja vaata, suur maru tōsis merel, nõnda et paat lainetega kaeti. Aga tema magas. 25. Siis jüngrid tulid tema juure, äratasid ta üles ja ütlesid: „Issand, aita! Me hukkume!” 26. Tema ütles neile: „Miks te olete arad, te nõdrausulised?” Siis ta tōsis üles ja sõitles tuult ja merd. Ja meri jäi täiesti vaikseks. 27. Aga inimesed imestasid ja ütlesid: „Mis mees see küll on, et isegi tuuled ja meri kuulevad tema sōna?” (Mt 8:23-27:)

Armasd vennad ja öed Kristuses, Kummaline on piibilugu, mida äsja lugeme! Jeesus astub koos jüngritega paati. ÄKKI tōuseb Matteuse sõnadele truuks jäädnes „suur torm ning lained katavad paadi” – järve vesilööb lainetama, nagu oleks selle sügavust vapustanud mingi veider maaväriena-laadne loodusnähtus. Kõiki peale Jeesuse haarak paanika, tema aga magab rahulikult, nagu poleks midagi juhtunud. „Issand, aita! Me hukkume!” (Mt 8:25). Vaimustav vaatepilt: keset lainete ja tuule mölli seisab inimkogu, kes sõnub mässavaid voogusid ja kohemaid tuul raugeb ning „järv jäab täiesti vaikseks” (Mt 8:26).

Kui palju nüansse selles esmapilgul nii lihtsas tekstis, mis samas on nii paljuütlev. Järv, hirm, rahu – kõik kirjeldab väga täpselt vahejuhtumit, mille varjus on küpsemas teised

maavärinad, teised vapustused, mis meid juba otseselt puudutavad.

Mitte ainult suure reede maavärin Jeesuse ristisurma hetkel; mitte ainult tema surnuist ülestõstmise vapustus, vaid ka Kiriku vapustus maailma vaenulikkuse ees, mil hirm tema üle võimust vötab, samal ajal kui Kristus tundub teotahtetu ja ükskõikne; ning ikka ja uesti need vapustused, mis meid kõigutavad ega lase meil saavutada vajalikke reflekse selleks, et kokku koguda oma usk. Kui paljudest tormides tuleb läbi minna meie kirikutel ja meil enest!... „Issand, päästa meid! Me oleme teelt eksinud!”

Psalmid on tulvil sedasama karjet, mis võib väljendada suisa nördimust: „Ärka! Ilmuta oma vägi! Kas sa ei näe, kus me omadega oleme? Kus mina omadega olen?” Mulle tundub siiski, et Jumal ei põlga ära neid appihüüdeid, kui need räägivad Talle meie usaldusest. On tösi, et võibolla just praegusel hetkel vajame kogu oma usku selleks, et lahti lasta turvalisest äraolemisest ja kogeda „midagi muud”.

Tuleme nüüd tagasi teksti juurde. Meie tähelepanu kõidab mitu huvitavat asjaolu, mis aitavad meil äsja loetud tekstist paremini aru saada.

Alustame järvest.

Piibliajal ei suhtutud veekogudesse nii, nagu meie seda teeme. Heebrealastele eriti ei meeldinud: nad ei olnud meremehed. Nende jaoks oli järv kurjade jõudude asupaik, kohutavate koletiste asustatud. Tormidesse suhtuti kui kurjade jõudude hirmutavasse avaldusse. Ainult Jumal võis päästa õnnetu, kes nende kätte jäi. Tuletaga meelde, mida ütleb psalm: *Aga oma abastuses nad kisendasid Issanda poole ja tema päästis nad nende kitsikustest. Ta muutis maru vaikseks ilmaks ja vete lained jäid vaka.* (Ps 107:28-29). On ilmselge, et Matteus ei kõhkle siin esile manamast seda suurt hirmu vee ees. Ärgem unustagem, et piibel algab Jumala võitlusega vete vastu ja lõpeb ilmutusraamatu

kergendust väljendava tõdemusega: „Ja merd ei olnud enam!” (Ilm 21:1). Lause, mis on üpris üllatav tänapäeval, mil merd seostatakse puhkuseveetmissega.

Mie jaoks, kes me oleme Kristusest, tähenedab ütlemine „Merd ei ole enam” kindlust, et uues maailmakõksuses ei ole enam kurjust. Aga seda oodates tuleb rinda pisti kanatuste, kurvastuse, läbikukkumise tormidega. Just nagu võksid vihased veed lõpuks neelata lootuse ja armastuse. „Aga me nii lootsime” ... ütlesid Emmause jüngrid (Lk 24:21).

Ometi on siinkohal kõige tähtsam näidata, et Matteus nihutas paigast oma looraskuskeskme. Selles evangeeliumijutustuses pole kõige möjuvam mitte imetegu ise, vaid jahmatus, mille see Jeesuse erakordne tegu esile kutsub: „ta sõitles tuuli ja järve ning järv jäi täiesti vaikseks” (Mt 8:26).

Imetegu on alati keskendunud pääste tõelusele. See väljendab Jumala vägevust, et me saaksime uskuda ja olla päästetud. Tuulte ja veevoogude kamandamine ilmutab Jumala loovat väge. Meie silmade ees olev tekst on kreeka terminoloogiat kasutades *tefaania* – see tähenedab tõeline Jumala ilmutus, mis vallandab peamise küsimuse: „Kes ta selline on?” (Mt 8:27). Ja vastuse: „Köigeväline”. Järelikult: kui imel on meie elus tähtsus, on sellest märksa tähtsam Kristuse isik, kes tõelise Jumalana selleime korda saadab ja kes on võimeline meid päästma ja juhatama igavesse ellu.

Selles loos on veel üks tähelepanuväärne tõik, seotud otsetult värsiga kakskümmend kaheksa. Sel ajal kui Jeesus „magas” (värss 25), suundus paat järve teise kaldal poole, gadaralaste maale.

Magamine kujutab surma. Tundub, et Matteus seostab Kristuse surma paganaile hea sõnumi kuulutamisega. Jüngrid peavad omakorda minevikust lahti ütlema, teatud mõttes samuti läbi surma minema, et kristlus saaks sundida kreeklaste ja roomlaste juures ning igal pool mujal, kus nad head sõnumit

kuulutavad. Nii nagu juhtus kokkupuutel gadaralastega, uskmatu rahvaga, kes „imestusega” (värss kakskümmend seitse) küsisid eneselt, kes see Jeesus selline on, Tema, kes Ta ülestõusmissega surma ära võitis ja aitas jüngrel üle saada hirmust maailma viha ees.

Ära võita oma „nöder usk”, nagu Jeesuse jüngrid hädaohus olevas paadis – sellest saab tõeline misjonitunnistus. Selles mõttes pole võit meie eneste nõdra usu üle, arvestades ohtusid, mis kaasajal meie kirikuid ähvardavad, sugugi mitte väikene. Teisalt kutsub Jeesuse vägi (mis kõike suudab, aga ainult inimse jaoks, kes ei kahtle) meid üles usaldusele, ta vajab seda.

Kristlikul salasusel on oma hind: usuga võib kõik teoks saada, juhtuda. Ilma usuta, mitte midagi. Me ütleme, et Jumal magab. Piigem oleme need meie, nagu märgib pühak Augustinus, kes magavad. „Paat,” kirjutab André Seve raamatus „Armastuse kohtumine”, „on sinu süda. Kui mäletad oma usku, pole su süda tornime; kui unustad oma usu, kui Kristus magab, võib sind tabada laevahukk.”

Armasd vennad ja öed Kristuses, Tänase päeva õppetund on selge: me oleme liiga alistunud saatusele. Nii palju jõhkrust, ebaõiglust, viletsust kõikjal maailmas! Nii palju piimat ja ilma näota jõukasutamist, mis hävitab kogu maailmas inimhulkasid! Käegalöömine, julgusekaotus, ükskõksus lipsab teadvusesse, nii meie eneste kui ka meie kirikute teadvusesse; on tahtmine hüüda: „Mis hea pärast? ... Midagi pole parata” ... „Kõrini”...

Käes on aeg märgata Kristust, kes ajab enknast sirgu tuule ja lainete ees; käes on aeg otsustaval liikuda „teise kalda” poole, et seal võiks teoks saada seniolematu. Aamen!

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Järgnevad me juba teame. 26. mai 2011. aasta EAÖK Täiskogul hääletasid reformi poolt 73 88-st kogul osalenud saadikust. Üks saadik oli vastu ja 14 jäi erapooletuks.

Vastavalt kalendrimuudatusele, mis jõustub aastast 2012, hakatakse liikumatu pühi tähistama Gregooriuse kalendri järgi ja liikuvaid pühi (sealhulgas suure paastu triood ja nelipühi-periood) vastavalt Juuliuse kalendrile (vt 1923. aasta üldöigeusu kongress).

Siiski on mõningates kogudustes üksnes hingehoidliku ökonoomia kaalutustel võimalik tähistada Kristuse sündimise ja ristimise pühi ka Juuliuse kalendri järgi, oodates, kuni kõige eakamadki koguduseliikmed on muudatustega kohanenud.

Samuti jätkub mõningates Setu- ja Võrumaa kogudustes, mis asuvad Eesti-Vene piirist kivistike kaugusel, traditsiooniliste suurte kiriku-pühade tähistamine vastavalt Juuliuse kalendrile, et alal hoida perekondlikke sidemeid kahe Setumaa osa vahel, mis enne 1940. aastat moodustasid Eestimaa osana ühtse terriviku ja mis on tänapäeval Stalini tahtel osalt Eesti- ja osalt Venemaa territoorium.

27. juunil 2011

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

LITURGILISE KALENDRI ÜHTLUSTAMINE

26. mail 2011 toimunud Täiskogul kütis Eesti Apostlik-Öigeusu Kirik suure häälenamusega ning tõsise mõrtevahetuse öhustikus heaks metropoliidi välja pakutud ja EAÖK Piiskoppide Koguga kooskõlastatud liturgilise kalendri reformi. EAÖK Piiskoppide Kogu kinnitas Täiskogu otsuse oma 26. juunil toimunud koosolekul.

1920. aastal said toona Moskva Patriarhaadi juurdisktsooni all olevad Eesti ja Soome õigeusu kirikud õiguse järgida täiel määral Gregooriuse kalendrit.

Väärib märkimist, et juba 1918. aastal oli ka Venemaa tsiviil- ja administratiivtasandil Gregooriuse kalendri vastu võtnud. Ning asjaolu, et Moskva Patriarhaat hiljem ei järginud 1923. aasta üldöigeusu kongressi välja pakutud liturgilise kalendri reformi, oli tõenäoliselt tingitud soovimatusest viia oma liturgiline kalender vastavusse kalendriga, mida kasutasid 1917. aasta oktoobrirevolutsiooni läbivijad.

1923. aastal, kui Konstantinoopoli Oikumeeniline Patriarhaat kuulutas välja Eesti ja Soome kirikute autonoomia, ei rõostatud Gregooriuse kalendri kasutuseoleku küsimust.

Kirikukalendri-probleem kerkis Eestis uesti päävakorrale aastal 1945, kui meie Kirik Nõukogude okupatsiooni jätkudes meelevältselt ja antikanooniliselt laiali saadeti. Autonomse kiri asemel seati sisse Moskva Patriarhaadi otsealluvuses olev piiskopkond. Juuliuse kalender viidi uesti sisse venekeelsetes kogudustes ning sama üritati ka eesti keelt kõnelevates õigeusu kogudustes. Siiski näitasid toonased kirikuvõimud üles teatud tolerantsi niivõrd, kuivõrd see vastas nende hetkehuvidele.

1996. aastast alates, pärast 1923. aasta tomose taasjõustamist Konstantinoopoli Patriarhaadi poolt, tuli EAÖK-I taluda suurt ebamugavust, mida põhjustas see „Nõukogude aja jäänuk”: nimelt ülestõusmispühade pühitsemine kahel eri kuupäeval, mis lõhestas vaimulikult ja kiriklikult kiriku sisemist ühtsust. Seetõttu muutus olukord, kus ühe ja sama kiriku siseselt ei saa kõik kogudused ühest südamest ja ühel häälel pühitse da ja kuulutada Issanda surnuist ülestõusmist ühel ja samal päeval, ühel ühisel kuupäeval, järjest talumatumaks. Seesinane oli ka üks peamisi põhjusi (lisaks Ariuse hereesiale), miks 325. aastal kutsuti kokku Nikaiat üleilmne kirikukogu ning sama oli ka 1923. aasta üldöigeusu kongressi sõnum: kõik õigeusklikud tähistagu ülestõusmispühi ühel ja samal kuupäeval, sest see tuleneb Kiriku elust ja ühtsusest enesest.

Eelnevale lisandus asjaolu, et kirjeldatud olukord põhjustas nii hingehoiu kui ka administ-

ratiuses plaanis tõsiseid töökorralduslike rasukusi. Pidev siksakitamine kahe kalendri vahel muutis nii piiskopkondade kui ka üldkiriklikul tasandil hariduslike, hingehoidlike või heategevuslike ühistegi eest korraldamise võimaluse üha keerukamaks.

Esmakordset tuli ühise ülestõusmispühade kuupäeva küsimus kõne alla EAÖK 2007. aasta täiskogul. Seejärel räägitigi sellest uesti juba põhjalikumalt täiskogul aasta hiljem (2008). Augustis 2009 Setumaal Saatse muuseumis toimunud õigeusu-teemalises loengus andis metropoliit suurearvulise kuulajaskonna ees teada, et soovib tungivalt kirikukalendri-küsimuse lahendamist enam-vähem mõistliku aja jooksul. Novembris 2010, vóttes arvesse tõle-eestilist vastukaja, mida Saatse loeng tekitas, otsustas EAÖK Piiskoppide Kogu kokku kutsuda Eesti õigeusu vaimulikud, et küsimust põhjalikult arutada. Veebruaris 2011 saatis metropoliit, keda toetas Piiskoppide Kogu, kõikidele Eesti õigeusu kogudustele ringkirja, milles palus käsitleda kirikukalendri-probleemi rahumeelselt õigluse ja vennaliku jagamise vaimus, ning ennekõike sellises vaimus, mis oleks vaba kirgedest, eesmärgiga jõuda 2011. aasta maikuusel täiskogul tõsimeelsele ja lõplikule kokkuleppele. „Läheb tarvis,” kirjutas ta oma ringkirja lõpuosas, „kõikide meie liikmete – nii vaimulike kui ilmalike – suurt vaimulikku haritust, hingekjaselikku tunnetust, rohkelt ennastalgavust, et läbi viia seda ühtlustamist, mis lõppkokkuvõttes toob kasu meile kõikidele, nii palju kui meid on.”

PÜHA SINODI TEATED

Preester Tihhon Tammes,
Püha Sinodi sekretär

EAÖK Püha Sinod kogunes istungitele 26. juunil ja 7. septembril 2011. a.

Püha Sinodi 26. juuni 2011. a istungil olid teenmadena arutlusel:

- Püha Sinodi liikmete ülevaated oma tegevusest ja olulisematest sündmustest neile alluvates piiskopkondades;
- EAÖK Täiskogu 26. mai 2011. a koosolekul vastuvõetud kirikukalendri ühtsustamise otsuse kinnitamine;
- Eesti 1940. ja 1941. aastate usukannatajate kanoniseerimisega seotud küsimused;
- EAÖK Püha Platoni Seminari teiste õppesuuttega sõlmitud koostöölepetega seotud küsimused;
- Püha Sinodi uue sekretäri valimine seoses hr Madis Kolgi lahkumisega Sinodi sekretäri kohalt;
- kutsed rahvusvahelistele konverentsidele;
- preestrile teenistusega seotud küsimused;
- EAÖK vaimulike oikumeenilistel jumalateenistustel osalemisega seotud küsimused;
- Antsla-Kraavi prohvet Eelija koguduse ja Välggi Aleksander Nevski koguduse taasavamine abikogudustena;
- EAÖK suhted teiste Õigeusu Kirikutega;
- muud küsimused.

Kokkuvõte istungil vastuvõetud olulisematest otustest:

- Teha Püha Sinodi liturgikakomisionile ülesandeks töötada välja väikeseformaadilise palveraamatu kavand.
- Lubada EAÖK vaimulikel osaleda oikumeenilistel jumalateenistustel üksnes kohaliku piiskopi õnnistusel. Oikumeenilistel jumalateenistustel võivad EAÖK vaimulikud kanda üksnes alus- ja pealkuube (rässat).
- Avaldada ülempreester Matthias Pallile tänu hea töö eest 1940.–1941. aastate usukannatajatega seotud materjalide inglise keelde tõlkimise eest ja teha ülempreester Andreas Pöhlule ülesandeks jätkata Eesti usukannatajatega seotud uurimistööd.
- Kinnitada EAÖK Püha Sinodi sekretäriks preester Tihhon Tamme.
- Lähetada 5.–6. septembril 2011. a Kopenhaagenis toimuvalle oikumeenilisele konverentsile *Nordic and Baltic Faith and Order-Meeting „Current Challenges for the Churches“* EAÖK esindajana Tartu pühitsetud piiskop Eelija.
- Lähetada 31. oktoobrist 2. novembrini 2011. a Ateenas toimuvalle Kreeka Kiriku Püha Sinodi korraldatavale antihereetilisele konverentsile „Õigeusk ja nelipühilased“ EAÖK esindajana preester Tihhon Tamme.

Püha Sinodi otsus EAÖK Täiskogu 26. mai 2011. a koosolekul vastuvõetud kirikukalendri ühtsustamise otsuse kinnitamise osas:

Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel.

EAÖK Püha Sinod.

1. Lähtudes kirikukalendri ühtlustamisel:

- 1.1 Esimese kogumaapealse Nikaias toimunud Kirikukogu pühade isade tahest;
- 1.2 Tema pühaduse, oikumeenilise patriarhi Bartholomeose õnnistusest ja toetusest;
- 1.3 EAÖK Täiskogu 2011. aasta korralisel koosolekul osalenud koguduste esindajate valdava enamuse seisukohast.

2. Otsustas

- 2.1 Alates uue kirikuaasta algusest 1. septembril 2011. peetakse paasapüha ja sellega seotud liikuvaid pühiliseskoos Püha Kogumaapealse Õigeusu Kirikuga nn *vana kalendri* järgi;
- 2.2 Liikumatuid kirikupühi peetakse kooskõlas Oikumeenilise Patriarhaadi ja enamiku maailma Õigeusu Kirikute reformeeritud Juuliuse ehk nn *uue kalendri* järgi;
- 2.3 Nendes EAÖK kogudustes, kus on pastoraalsetel kaalutlustel vajalik teatud liikumatu pühade tähistamine ka nn *vana kalendri* järgi, on see võimalik vastavalt kohaliku piiskopi õnnistusele ja juhistele.

Püha Sinodi 7. septembri 2011. a istungil olid teenmadena arutlusel:

- Püha Sinodi liikmete ülevaated oma tegevusest ja olulisematest sündmustest neile alluvates piiskopkondades;
- 2012. a kirikukalendri trükieelne redaktsioon;
- Eesti Kirikute Nõukogu ettevalmistavas

ristikisteemalises kogumikus õigeusu ristikisteoloogiat ja -tavasid tutvustava tekstiga seotud küsimused;

- EAÖK Püha Sinodi meediakomisjoni tööga seonduvad teemad;
- EAÖK Püha Platoni Seminari töökorraldus ja loengute kava akadeemilisel aastal 2011–2012;
- EAÖK Täiskogu 26. mai 2011. a koosolekul vastuvõetud kirikukalendri ühtsustamisotsuse rakendamisega seotud teemad;
- EAÖK vaimulikkonna üldkoosoleku kokkutsumine ja koosoleku päevakord;
- muud küsimused.

Kokkuvõte istungil vastuvõetud olulisematest otsustest:

- Anda EAÖK 2012. a kirikukalender ringlusesse hiljemalt 10. novembril 2011. a.
- Saata EKN-le ja selle liikmeskirikutele kiri, kus täpsustatakse veel kord ristikiste EAÖK-poolse tunnustamise üldiseid aluseid.
- Kaasata Püha Sinodi meediakomisjoni tööga seonduvasse arutelusse täiendavalt teemaga seotud vaimulikke ning käsitleda teemat Püha Sinodi järgmisel istungil eesmärgiga töötada välja komisjoni tegevuskava.
- Kutsuda kokku EAÖK vaimulike üldkoosolek 15. novembril 2011. a.
- Anda pühitsetud piiskop Eelijale nõusolek võtta vastu Justitsministeeriumi ettepanek asendada osakoormusega Justitsministeeriumi nõunikku-peakaplanit.

Tähtpäevad

140 AASTAT ISA NIKOLAI PÄTSI SÜNNIST

Preester Tihhon Tammes

Käesoleva aasta 5. septembril mõödus 140 aastat teeneka õigeusu preestri Nikolai Pätsi sünnist.

Ülempreester Nikolai Päts sündis 1871. aastal Viljandimaal, lõpetas 1894. aastal Riia Vaimuliku Seminari ja töötas järgnevatel aastatel kooliõpetajana Viljandimaal Tänassilmas ning Paides. 1904. aastal abiellus ta Ljudmila Tsistjakovaga, võttis vastu preestripühitsuse ning määritati teenima Tallinna Siimeoni ja Hanna kogudust. 1936. aastal asus koos kogudusega ümber Toompeale Neeva Aleksandri katedraali. Samal aastal hakkas ta toimetama ja välja andma EAÖK ametlikku häälekandjat Elutöde. Oli EAÖK kirikuvalitsuse liige ja esimees ning Eesti Rahvusraamatukogu eelkäija – Riigiraamatukogu – peamine kävitaja, mida ta juhatas aastatel 1920–1924. Lisaks eelnevale on ta mitmete raamatute ja õpikute autor. Isa Nikolai suri 29. novembril 1940. aastal okupatsioonivõimu vangina.

1914. aastal määritati ta Võru praostiks. Aastatel 1913–1917 töötas ta preestriameti kõrvalt Räpina Kõrgema Algkooli õpetajana ja aastatel 1917–1918 Võru linna poeglaste gümnaasiumis õpetajana ning Võru maakonnavalitsuses haridusosakonna juhatajana. Vabadussõja ajal korraldas ta Pärnus Ühistöö Liidu tööd ning alates 1919. aastast asus teenima Tallinna Siimeoni ja Hanna kogudust. 1936. aastal asus koos kogudusega ümber Toompeale Neeva Aleksandri katedraali. Samal aastal hakkas ta toimetama ja välja andma EAÖK ametlikku häälekandjat Elutöde. Oli EAÖK kirikuvalitsuse liige ja esimees ning Eesti Rahvusraamatukogu eelkäija – Riigiraamatukogu – peamine kävitaja, mida ta juhatas aastatel 1920–1924. Lisaks eelnevale on ta mitmete raamatute ja õpikute autor. Isa Nikolai suri 29. novembril 1940. aastal okupatsioonivõimu vangina.

Tema mälestuse tähistamiseks korraldas Konstantin Pätsi Muuseum 6. septembril Tallinnas mälestusürituse, mille raames peeti hingepalve Tallinna Keskklinna kalmistul ja konverents EAÖK Siimeoni ja Hanna kirikus. Konverentsi peabettekande isa Nikolai elu ja tegevuse kohta pidas EAÖK Räpina koguduse preester Tihhon Tamme. Tema tegevust kaitsevää toe tamisel ja Riigiraamatukogu käivitamisel käsitlased ettekanneteks vastavalt Kaitseliidu peakaplan ülempreester Aleksander Sarapik ning Eesti Rahvusraamatukogu vanemteadur Piret Lotman. Mälestuskonverentsil osalesid teiste seas president Arnold Rüütel abikaasaga ja EAÖK arhont Tõnis Rüütel.

Täname Konstantin Pätsi Muuseumi ja kõiki, kes osalesid isa Nikolai mälestuspäeva korraldamisel ning tema haua korramatisel.

Foto: EAÖK arhivist

Foto: Aleksander Puulma arhivist

MÄLESTUS EI KUSTU!

Lea Saaremäe,
EAÖK Võõpsu Püha Nikolai
Koguduse liige

30. juulil mõödus 70 aastat Petseri piiskopi Joann (Nikolai) Bulini surmast.

Nikolai sündis 28. veebruaril 1893. a tollases Liivimaa kubermangus Võrumaal Võõpsu alevikus. Tema isa oli müürsepp ja ema ömbleja. Perekond oli sügavalt religioosne ning juba 6-aastaselt võttis Nikolai kohalikus pühakojas

jumalateenistusest osa. Nikolai õppis kohalikus kirikukoolis ja hiljem 2-klassilises Raadama Ministeeriumikoolis. 1905. a astus ta Riia vaimulikku kooli ning 1909. a Riia Vaimulikku Seminari. Vaimuliku seminari lõpetas ta esimesena nimekirjas ja ta määritati riigi kulul õppima Peterburi Vaimulikku Akadeemiasse. Juunis 1916 a mobiliseeriti Nikolai sõjaväeteenistusse ja suunati õppima Peterhofi lipnikute kooli. Oktoobris 1916 a sai ta lipniku auastme ja teenis Pensa 241. jalaväe tagavarapolgus. 1917. a oli ta tegevarmees Rumeenia rindel, kus juhatas Vorontsevski 665. polgu roodu. Sama aasta lõpul vabastati ta sõjaväeteenistusest, kuna haridus andis talle õiguse töötada õpetajana. Märtsis 1918 ennisti Nikolai Peterburi Vaimuliku Akadeemia 2. kursusele. Sama aasta mais pühitseti ta mungaks ning tema nimeks sai püha Joanni auks Joann. 25. mail sai ta diakoniks. 1918. a saadeti ta eestikeelsete jumalateenistustesse läbiviimiseks Pljussa nunnakloostrisse.

12. septembril 1918 pühitseti Joann preestriks ja ta sõitis illegaalselt Eestisse. 1. aprillil 1919 määritati ta Saatsesse ajutiseks preestriks. Sama aasta 30. juulil sai ta Petseri mungakloostrit hingekarjaseks ning hiljem, 1920. a 20. oktoobril Petseri kloostri ülemaks. Kloostris organiseeris Joann kütünlatehase. Kuni 1924. aastani parandas ta aktiivselt kloostri kirikuelu. Kloostrisse olid jäänenud vaid mõned vanad mungad, kelle hulgas oli ka endisi valgekaartlasti. Kirikutes olid olnud kasarmud. Kloostris asusid ka mõned ilmalikud asutused, nagu maakorralduskomisjon.

Need tuli kõik mujale paigutada.

Joann armastas laulmist, laulis ka ise ning organiseeris kohalikust intelligentsist kirikukoorig. Samuti korraldas ta mitmepäevaseid pühasid ristikäike Tartusse, Narva ja Tallinna. Päevalised, nädalased ja kogu aasta jumalateenistused olid tal juba ette planeeritud. 1921. a organiseeris ta kirikukoorige juhtide ettevalmistuskursused. Kloostri majapidamisest oli osa maid ära võetud, lehmakarjad hõredad, mesipuid väheseks jää nud. Et kõike taastada, tuli leida vahendeid. Selleks organiseeris ta Uspenski Tööühisuse: mungad olid ametis kingsepatöökojas ja õmblustehhis, pöllötööl ja aias. Ka Joann ise võttis tööst osa.

1924. a remonditi Sretenski kirik, 1927. a restaureeriti Uspenski kirik. 1930. a ehitati vana puutrepri asemel uus kivitrep, mis viis Mihaili kirikust alla kloostrisse, 1929. a ehitati uus kabel, samuti remonditi munkade eluruume. Kloostri hakkasid külastama ekskursioonid ja palverändurid nii kodu- kui ka välismaalt. Side väisilmaga oli loodud.

25. aprillil 1926 pühitesid Tallinna metropoliit Aleksander ning Narva ja Irbuska ülempreester Eusebi Grozov Joanni Tallinna Aleksandri katedraalis Petseri piiskopiks. 1929. a ilmus tema initsiatiivil koostatud raamat „Псково-Печерский Монастырь“ Riia kirjastuse väljand. Noor piiskop Joann juhatas Narva piiskopkonda aastatel 1929–1932 ning oli EAÖK sinodi liige aastail 1924–1933. Piiskop Joann oli samuti aktiivne riigikogu vene rühma liige (1929–1934).

19. oktoobril 1932 oli piiskop Joann sunnitud Petseri kloostrist lahkuma. 1934. a sõitis ta Jugoslaviaisse, peatus Riias, Varssavis, Belgradis, külastas Damaskust ja Beirutit, käs läbi kogu Püha Mäe ja väisas Konstantinoopolit. 1934. a naasis piiskop Joann Jugoslaviaisse. Seal elas ta neli aastat Rakovitsa kloostris Belgradi lähetal, kus õppis ikoonide maalimist.

1938. aasta suvel tuli Joann tagasi Eestisse ja elas Petseris. 18. oktoobril 1940. a vahistati ta süüdistatuna nõukogude vastases tegevuses. Algu viidi ta Tallinna vanglasse, hiljem paigutati NKVD vanglasse Leningradis. Avalikkuse ja lähedaste jaoks oli piiskop Joann „teadmata kadunud“. Palju aastaid hiljem saime teada, et 18. aprillil 1941 mõistis Leningradi Oblastikohus piiskop Joanni surma. Elades ja teenides Jumalat sellisel tormiliste muutustega ajal mitmete režiimide all, kus kiusati taga kirikutegelasi ja intelligentsi, langes ta vägvalla ohvriks.

Käesoleva aasta 28. augustil toimus Räpina valla Lepistu surnuaial kalmistupüha. Hauaplatšil, kuhu on maetud piiskop Joanni vennad Ivan, Mihail ja Aleksei, luges surnute mälestamise palve EAÖK Räpina ja Võõpsu koguduse preester Tihhon Tamme. Nendega koos mälestasime ka piiskop Joanni, kes hukati Leningradis Krestõvanglas ja kelle matusepaik on teadmata. Mälestus temast ei kustu iial! Piiskop Joanni meenutasid 70. surma-aastapäeval venna ja õe lapsed.

Foto: Andres Ois

KONSTANTINOOPOLIS TOIMUS VANADE PATRIARHAATIDE KOGU

Foto: Genadi Baranov

OTS JÕUAB LIGI

Ülempreester Mattias Palli

Jälle on liikumas ennustusi maailmalöpu peatse saabumise kohta. Sedakorda püüdakse see aastasse 2012. Peamiseks põhjuseks järgmise aasta valimisel ilmaotsa kandidaatidiks on ilmselt Kesk-Ameerika rahva maiade muistse kalendri tõlgendamine: maiade kalender pidi saama 21.12.2012 otsa. Teine põhjus on mõnede NASA teadlaste ja teiste arvamus, et 2012. a lõpust algab suur magnetitorm päikeselt, mis lõob segi elektroonika ja halval juhul hävitab kogu inimkonna. Kahe ennustuse lähestikku sattumine muidugi võimendab maailmalöpu ootust.

Enamus maia kalendri tõsisemaid uurijaid on küll kinnitanud, et mingit maailmalöpu järgmine aasta saabuma ei peaks. Otsa saab lihtsalt üks selle keeruka ajaarvamis-süsteemi 5125-aastastest (nn 13 baktuni) tsüklitest, mis tähindab ülemineket uude ajastusse – aga mitte tingimata katastroafilist. Arvamused, tõsi küll, erinevad, ja teiste meelest lõpeb nimetatud kuupäeval (üks) maailmaajastu. See ajastu algas aga maiade järgi „maailma loomisega” vastavalt 3114. aastal eKr. Kui me nüüd usume, et enne seda oli ka midagi, miks ei peaks pärast olema? Maiad (ja teised muistse Kesk-Ameerika tsivilisatsioonid, kelle teammised maiad üle võtsid), olid kindlasti oma aja kohta geniaalsed matemaatikud. Kuid ajastu lõpu arvestasid nad välja ühendamaks 20x13-päevaseid tsükleid (lapseootuse aeg naisel? viljakasvutsükli pikkus sealmail?) päikeseaastaga ja mitmesuguste planeetide ringidega ümber Päikese. Ühesõnaga, ajastu lõpp pole määratletud mingi tegeliku

KONSTANTINOOPOLIS, 2. september, theorthodoxchurch.info – Konstantinoopolis kogunesid 1.–3. septembrini Tema Pühaduse oikumeenilise patriarhi Bartholomeos I kutsel vanade patriarhaatide esindajad, et arutada kristlaste olukorda Lähis-Idas ja ka muud õigeusu probleemistikku.

Vanade patriarhaatide külalistena võttis Bartholomeos I vastu Tema Õndsused, Aleksandria ja kogu Aafrika patriarhi Theodoros II ja Jeruusalemma patriarhi Thefilos III. Antiookia patriarhi esindas Apameia piiskop Iisak ning Küprose Õigeusu Kirikut peapiiskop Krisostomos.

Kirikupead pühitsesid jumaliku liturgia Fanari püha Georgiose patriarhlikus kirikus, tähistamaks uue kiriku aasta algust ja sellega vastse indiktsooni aastat ülemkarjaslikus teenimises.

Vanade Patriarhaatide Kogu põhiline kõneteema oli kristlaste olukord Lähis-Idas. Kogu otsustas, et vanad patriarhaatid ja Küprose Kirik peavad igakülgsest toetama kristlusest ja religioonide vahelist dialoogi teiste monoteistlike usunditega vastavalt kolmandate eelkoguliku õigeusukirikute-vahelise konsultatsiooni otsustele 1986. aastal.

Lähtuvalt sellest esitas avaldus toetust Lähis-Ida õigeusu kristlastele nende keerulisel ja probleemsel territooriumil ning kutsus üles poliitikuid ja usujuhte looma poliitikat, mis kindlustaks usundite rahulikku koosolu geograafiliselt tundlikus piirkonnas.

Vastavalt kogu kinnitusele peavad Lähis-Ida õigeusu kirikute esindajad suhtlema Õigeusu Kiriku esindusega Euroopa Liidu juures iga probleemi puul, mis võib Lähis-

Ida kirikute territooriumil tekida, saavutamaks sellele võimalikult hea lahendus.

Samuti otsustas kogu asutada Jeruusalemma Patriarhaadi territooriumil haigla Lähis-Ida regiooni õigeusu kristlaste jaoks ja stipendiumi Jeruusalemma Patriarhaadi noortele tudengitele.

Vanade Patriarhaatide Kogu kinnitas oikumeenilise patriarhi ettepaneku, et lähenemas tulevikus peaks toimuma eri usundite juhtide kohtumine Vahemeremaade ringkonnas, kuna see signaliseeriks ka Vahemere ökoloogiliste probleemide üle arutlema.

Lõpuks röhutasid vanade patriarhaatide esindajad vajadust, et lokaalsed Õigeusu Kirikud respekteeriksid autonoomiaid ja nende piire, sest need on kujunenud vastavalt Pühadele Kaanonitele ja tomosteile.

Eesse

ennustatava sündmuse järgi, vaid puhtmatemaatiliselt. Sama moodi on läänemaailmas oodatud lõppu ümmarguse numbriga aastatel: näiteks 1000. ja 2000.

Eitamata, et eelkristlikes kultuurides on oma tõe elemendid ja n-ö väliseid prohveteid – tunnistati ju vanas kirikus sibülide, Vergiliuse ja teiste paganate ennustusi Kristusest –, ei kohusta meid siiski miski omaks võtma ühe vanaaja rahva maailmalöpu kuupäeva uskumusi (niivõrd, kuivõrd maiad selleks päevaks mingit maailmalöpu üldse ennustasidki). Ja kui hakata eritsivilatsioonide usutud ajastulöppe kõrvutama, saaksime väga erinevaid arvestusi. Millist neist siis uskuda? Isigi Piibli selleteemaliste ennustuste tõlgendamine on ülimalt keeruline. Läbi sajandite on paljud täpseid kuupäevi või aastaid nimetanud ja seni mööda pannud. Mingipäras tunduvad ilmutusraamatu ja mõned prohvetite hämarad vihjad – ja muidugi iseenda tarkus – paljudele kindlamad kui meie Issanda sõnad: „Seda päeva ja tundi ei tea aga keegi...” (Mk 13:32).

Ennustatud maailmalöppe on mööda läinud nii mitmeid, et ei jõua üleski lugeda. Paistab, et „prohvetitele” pole see enamasti midagi õpetanud. Kel on õigus, sel on alati õigus. Tüüpiline on, mida Narva „prohvet” Norman kirjutas, kui ilmaotsa 1924 (kui ma õigesti mäletan) ei tulnudki: „Minu, Normani, palvete pärast on maailmalöpp edasi lükatud”. Jehoova tunnistajad (tollase nimetusega russellased ehk piibliuuriad) ennustasid maailmalöppu 1914. aastaks – aga nad õitsevad siamaani. Veel hiljuti võis Vahitornist lugeda, et ots tuleb enne, kui 1914. a sündinud on surnud. Nüüd hakkab viimaseid päris väheks jäätma ja õpetust on korrigeritud...

Teine, asjalikum maailmaotsa ootamise põhjendus on ennustus päikeselt lähtuvast magnetitormist. Selle alguse paigutamine järgmise aasta jõulude kanti on muidugi maia-ajastu lõpu uskujatele tuult tiibadesse puhunud. Samas räägivad teised teadlased 2013. aastast ja kõik on veendumud, et magnetkiirgus kestab mõnda aega ja täpset alguspäeva on võimatu ette öelda. Ka on väga erinevaid arvamusi seekordse päikese-purske tugevuse ja mõju kohta. 1859. aastal

lõi magnetitorm kohati segi telegraafihenduse, 1989 oli siin-seal elektrikatkestusi. Peenemale tehnikale – mobiilsidele, tehiskaaslastele (mis pealegi on orbiidil ja kiirguse eest vähem kaitstud), arvutitele jne – võib aga kange magnetitorm omajagu kahju teha. Siinkohal on mõtlemist riigijuhtidel lihtnimisteni: kas kogu elu peab põhinema Internetil ja mobiilsidel või peaks selle kõrval alal hoidma ka „raskemat” sidepidamis-, andmetalletus- ja muud tehnikat. Kuid see on teise ala asjatundjate teema. Tõenäosemalt saabub lõpp ikkagi siis, kui inimkond on jõudnud loodusvarad ammendada ja keskkonna elamiskõlbmatuks reostada. Ja see aeg pole, kui midagi ruttu ette ei võeta, paraku üldse kuigi kaugel. Täpselt midagi ennustada on aga võimatu.

Mida me peaksime siis õigeusu kristlastena sellest mõtlema? Kui võtta lühidalt kokku Uue Testamendi ja kirikuisade maailmalöpu õpetus, on mõned asjad selged. Maailmalöpp tuleb, aga kindlat aega ei saa keegi ennustada. Märkidest (Mt 24. ptk, Mk 13. ptk.) saab aru, et see on ligidal, kuid märkide tõlgendamine on muidugi keeruline: sõdu ja sõjavutte, maavärisemisi jms on olnud ju ajaloos küll ja küll. Ka enne otsa ilmuvaid kristusevastaseid on olnud juba apostlite eluajal (1Jh 2:18).

Mõned Kristuse ja apostlite sõnad jätavad mulje, et nende arust oli praeguse maailmajästu lõpp ja Jumala riigi algus siinsamas. Sarnased meeleolusid on olnud läbi kogu kirikuloo; neid võib leida pühakute elus, jumalateenistuste lauludes ja palvetes kõigil aegadel. Kas on siis nii paljud põlvkonnad eksinud? Või on nad tingimata meie päevi ette näinud? Paistab, et on lõpuootust ja on lõpuootust. On aegade ja aastate mõistatamist ja lugemist, täpsete daatumite paikapanemist. Seda läbib pahatihti üks vaim: sünguse, paanilise hirmu, põrgu ja kuradi elava ettekujutamise, patu ja piina röhutamise vaim. On aga ka teistlaadi lõpuootust, mis ei eita patu tegelikkust ega mõistatamist ja lugemist, täpsete daatumite paikapanemist. Seda läbib pahatihti üks vaim:

jumalateenistusi, eriti euharistilist liturgiat, nagu meie esikarjane oma kirjutistes on kaunisti näidanud. Ja selle aluseks on miski väga oluline: lõpp pole ainult ees, ootamas, ähvardamas – maailmalöpp on juba käes! Kristuse tulemisega on lõpuajad alanud, kestku nad siis veel kaks tuhat või kas või kakskümmend tuhat aastat! Meeleparanduse uksed on lahti, patud pestakse maha, uskujad istuvad kuningriigi pidulauas ja saavad osa Peigmehe enda ihust ja verest ning on üks iku oma vendade-õdedega. Me elame veel siin, me kannatame, ohkame, aga ühe jalaga oleme juba tulevas ilmas, muutunud, uuenenud maailmas, kus Jumal on kõik kõiges.

Ja sellest tuleneb kõige tähtsam: me ei pea maailmalöppu paaniliselt kartma. Me peaksime seda värinaga ootama – palvetades enda ja kogu maailma eest. Me peaksime pidama juba siin, nutuorus, taeviriiki oma eesmärgiks, paradiisi oma paradigmaks, nagu keegi on tabavalt öelnud. Katsumuste ajad tulevad. Maailm ei kesta igavesti; meie oma elust rääkimata. Ajal, ajalool on lõpp; see on lugu, millel peab ükskord olema lõppsõna, lahendus. See on tee, mis ükskord lõpeb; aga võib jätkuda, uuel, palju mitmemõõtmelisemal tasandil, kui seda siitpoolt paista on, ent mille suund on maha pandud juba siin.

Niisiis, me elame juba maailma lõpus. Kogu aeg Kristuse kahe tulemise vahel on nagu üksainus väljavenitatud lõpuae. See on Koguduse aeg, Vaimu aeg, kus tulevane ja taevane maailm on maisega otsekui segunenud. See on aeg uskuda, võidelda, meelt parandada. See on äreva ootuse aeg. Kasutagem siis seda õigesti, paludes endale ja kogu maailmale pattice andeksandmist. Oleks naiivne inimestele öelda, et ärge kartke maailmalöppu. See on paratamatult midagi hirmutavat. Kuid tegelikult peaksime kartma vaid üht: patru, Jumalast eemalolemist, kõlbelist küündimatus, ja sedagi mitte halvava hirmu mõttes, vaid pigem kui nähtusi, millele tuleb Jumala abiga vastu astuda. Sest kui me oleme Issandaga, ei ole meil vaja karta maailmalöppu – tulgu see järgmine aasta või tuhandete aastate pärast –, vaid oleme valmis selleks päevaks, mis tuleb „nagu varas öösel” (1Ts 5:2).

KÖIGEPÜHAM JUMALASÜNNITAJA JA PALVEKAANONID

Kõigepühama Jumalasünnitaja ja ikkaneitsi Maria on ime ja müsteerium, mida isegi inglid ei suuda mõista: „Taevas kohkus ja maaotsad ehmatasid sest imest, et Jumal inimestele ihulikult ilmus ja sinu emaihu oli Temale ruumilisem kui taevas. Seepärast ülistavad sind, Jumalasünnitaja, inglite ja inimesete hulgad”, kirjutab palvekaanoni autor. Ta on „Jumal Jumala järel,” mainib püha Grigoori Jumalasönaöpetaja. Mujal väljendavad kirikuisad end seoses Jumalaema kohaga selgemalt. Püha Epifani rõhutab: „Mariat austatagu, Isa, Poega ja Püha Vaimu kummardatagu, Mariat aga ärgu keegi kummardagu.”

Kõigepühama Jumalasünnitaja sugupuu kohta saame apostel Luuka evangeeliumist teada, et ta oli Taaveti soost. Issanda venna Jaakobuse nn protoevangeeliumis on kirjas, et preester Mattan võttis naiseks Maria ja nad said neli last: Jaakobuse, kellele sündis Joosep, Jumalaema kihlatu; Maria, kes sünnitas ämmaemand Salome; Sove, kes sünnitas Ristija Johannese ema Eliisabeti ja Anna, kes sünnitas Maria, jumalinime Jeesus Kristuse ema.

Nimi „Maria”, mille ta vanemad Joakim ja Anna talle panid, tuleb heebreakeelset tüvest *mr*, mis tähendab „isand, härra”. Järelkult tõlgitakse nimi „Maria” sõnaga „emand”. Aga eelkõige kutsutakse teda Jumalasünnitajaks, sest ta on Jumala ema. Selle termini kinnitas III oiku-meeline kirikukogu 431. aastal. Siiski on Kirik andnud talle lisaks palju austavaid nimesid ja epiteete, et väljendada rohket armastust ja suurt austust, mis tal on Ikkaneitsi vastu. Väga iseloomulik näide on püha Nektari, kes pühendas

talle 5000 värsirida, mis moodustasid tema „Theotokarioni”: Jumalaemale kirjutatud kiriklike laulude kogumiku.

Evangeliumitest saame teada, et Naatsareti tütarlaps võttis vastu peaingel Kaabrieli rõõmukuulutuse, külastas oma täditütar Eliisabetti, kes kandis endas juba püha Ristija Johannest, sünnitas Petlemmas maailma Päästja, põgenes Egiptusesse, et kaitsta last võimalike tapjate eest, otsis oma 12aastast Poega Jeruusalemmas, kui too templis viibis ja õpetajatega vestles, oli kohal Kaana pulmas, kus ta oma Poega teiste eest palus, kõndis koos Issandaga kuni Kolgatani ja elas läbi ristilõõmise, Issanda ihmamatuse ja aulise ülestõusmise jumalikud sündmused ning seejärel Püha Vaimu laskumise apostlite peale, mis toimus nelipühi päeval ülemises toas.

Jumalaema elu kohta saame teada ka kirkuise kirjutistest, mis on sama usaldusvärne allikas kui apostlik pärimus, millele need on loomulikuks jätkuks, põhinedes Püha Vaimu saamise kogemuse ja juhtimisel. Põhilised allikad on püha Dionisi Areopagiidi (ülemkohutuniku) kirjutis „Jumalikest nimedest”, Kiriku eri pühakute nagu Damaskuse Johannese ja Kreeta Andrease poolt Jumalaema uinumise pühaks kirjutatud kiiduköned, kirikulaulud ja pühakujud. Teavet saame ka püha Johannes Jumalasönaöpetaja apokrüüfilisest jutustuses Jumalaema uinumise kohta.

Jumalasünnitaja õnnis uinumine leidis aset 47. aastal pKr, kui ta oli 59-aastane või umbes 70-aastane, see tähendab 24 aastat pärast Issanda taevasseminemist. Nii nagu peaingel Kaabriel oli teda kõikidel eelnevatel aastatel teeninud, nõnda tõi ta ka siis talle sõnumi, et kolme päeva pärast võtab ta Poeg vastu tema kõigepühama hinge. Jumaliku sõnumi kätte saanud, läks kõigepühama jumalasünnitaja Õlimäele, kus ta palvetas oma Poja ja Jumala poole. Pärast seda kuulutas ta Kirikule oodatavast sündmusest ja hakkas tegema asjakohaseid ettevalmistusi. Tema uinumise päeval tõi Isanda arm pilve kujul kaugel viibinud apostlid evangelist Johannesse kotta Getsemani, et nad võtaksid vastu tema õnnistuse ja elaksid läbi tema õndsat uinumist. Apostel Paulus, apostel Timoteus, püha Dionisi Areopagit ja teised pühakud olid samuti kohal. Jumalaema lohutas ja õpetas apostleid ning palvetas kogu maailma eest hommikuni, mil Poeg võttis ta vaimu isiklikult vastu.

Siis „asetati Getsemanis hauda tema ihm, mis oli Jumala vastu võtnud ning kohale toodud ja maetud inglite ja apostlite laulude saatel”, kuigi mõned juudid seda püha toimingut takistasid. On mainitud, et üks juut, Jefonias, piüidis Jumalaema matmist peatada, mille

tagajärjena lõikas nähtamatu joud tal käed otsast ära. Aga õnnekas Jefonias kahetses ja sai kohe terveks. Sarnane saatus sai osaks kõigile, kes lugupidamatusega Jumalaemale liginesid; nad jäid pimedaks, aga kui nad kahetsesid, said nad nägemise tagasi.

Pühad apostlid matsid lõpuks Jumalasünnitaja ülipühad säilmed maha ja jäid sinna kolmeksi päevaks, samal ajal „laulsid ingliskoorig vahet pidamata.” „Aga kui pärast kolmandat päeva inglite laul lõppes, tegid kohal olevad apostlid haua lahti, kuna üks neist oli matuselt puudunud ja pärast kolmandat päeva matusepaigale tulnud ning tahtis Jumala vastu võtnud ihm ees kummardada. Neil ei õnnestunud kuskilt leida tema austusväärset ihm, nad leidsid ainult ta surilinad, millest levis kirjeldamatult head lõhna”, lausub püha Damaskuse Johannes Jumalaema uinumise püha puhuks kirjutatud kiidukönes.

Kiriku pärimuse järgi oli uinumise päeval puudunud õpilane apostel Toomas. Kolmandal päeval pärast Jumalasünnitaja uinumist, mil Jumalaema ihuga üles oma Poja juurde läks, töi Püha Vaimu arm apostel Tooma Getsemani, kus ta nägi, kuidas Jumalaema taevasse veeeti. Siis andis Jumalaema talle üle oma püha vöö, mida hoitakse kui silmatera Athosel Vatopaidi kloostris.

Palvekaanonid Jumalasünnitajale

Jumalasünnitaja uinumise päev on ülisärv. Kiriku liturgilises elus seletavad selle püha pealaul ja kondak, miks see nii on. „Oh Jumalasünnitaja, sünnitamises hoidsid sa neitsipõlve alles ja pärast surma ei jätnud sa maailma maha. Sina, Elu Ema, läksid elu sisse ja oma palverte läbi päästad sa surmast meie hinged.” „Haud ja surm ei saanud võimust Jumalasünnitaja üle, kes on palvetes uinumatu ja eestseismises meie kindel lootus, sest tema kui Elu Ema viis elu sisse see, kes tema neitsilikku ihusse oli asunud.”

Jumalaema püha oli alguses liikuv püha, aga hiljem määratati keiser Maurikiose korraldusega kindlaks, et seda tähistatakse 15. augustil.

Tänapäeval eelneb pühale kahenädalane härras ajavahemik, mille kestel on usklikel mitmel pool kombeks öhtuti kirikuutesse koguneda kõigepühama Jumalasünnitajale palvekaanonit laulma.

Me töttame Jumalaema juurde ja laulame palvekaanoneid, sest usume koos palvekaanoni kirjutanud poediga kõikumatult, et „mitte keegi, kes sinu juurde töttab, oh Jumalasünnitaja Neitsi, ei pöördu häbiga tagasi, vaid palub armu ja tema palve saab täidetud”. Meie kogemus seoses loendamatute heategudega,

mida Taevakuninganna meile on teinud, ei luba meil vaikida: „Meie, vääritud, ei vaiki iialg siin väest, oh Jumalasünnitaja; sest kui Sina oma palvetega ei seisaks meie eest, kes päästaks meid siis nii mitmest hädest? Kes hoiks meid vabana täinini? Meie ei tagane sinust, Valitseja, sest sina päästad oma teenijad alati kõigist hädadeest”. „Ma ei varja sinu armusügavust ja loendamatute imede lätet, vaid annan sellest kõigile tunnistust, hüüan, kuulutan ja räägin sellest”.

Me tunnistame kõigepühama Jumalasünnitaja ees oma patust, saadame tema poole ahaustushüüde, anname teada oma hingelist ja kehalist valu ning kurbust, mis panevad meid tundma, et „meie elu on joudnud haua ligi”. Aga muidugi ei heida me meelt ega itke nagu need, kellel ei ole lootust, vaid laulame oma südame põhjast: „...täida rõõmuga mu süda ja kaota patukurbus”. Paneme kogu oma lootuse temale, teades oma kogemusest, et ta on tõesti halastaja ja kui Jumalaema on ta halastuse allikas, inimeste ainus pelgupaik ja „kindel eestpaluja Looja ees”. Lisaks palume tal juhtida meie elu ning kui „tugev müür ja eestpaluja” ja „vägev kaitsjä”, kes ta on, hoida meid „kuradi noolte eest”, mis meid ümber piiravad ja millega me ei suuda üksi toime tulla. Nii elame meie, kristlased, suvel tõesti läbi otsekui teist paasapüha.

Neil päevil lauldaakse niisiis kuni 13. augusti öhtuni – välja arvatud laupäeva öhtteenistused ja Issandamuutmise püha – vahendumisi väikest palvekaanonit, mille autor on hümnograaf munk Teostirikt, ilmaliku nimega Theophanes, ja suurt palvekaanonit, mille autor on Nikaias keiser Theodoros II Laskaris, kes elas 13. sajandil.

Väikse palvekaanoni kirjutanud hümnograaf munk Teostirikti kohta ei ole meil muid isikuandmeid. Suure palvekaanoni poedi Theodoros II kohta teame, et ta oli püha Johannes Batatze ja Irene Laskari poeg. Mainitakse, et keiser Theodoros põdes ühte haigust, mis põhjustas talle sügavat meelegehitet, ja ta palvetas, et sellest vabaneda. Lisaks tundub, et ta oli kunagi oma vaimuliku võtluse unarusse jätnud, ja seetõttu kordas ta pidevalt fraasi „Kristus, ma jätsin Su maha”. Kui ta hiljem tutvus Ipeirose vürstiriigi valitsejanna püha Teodooraga, kes austas väga Jumalasünnitajat, said tema palved sellise kuju, mis on palvekaanonil Jumalaema. Pühalt Teodooralt öppis ta pöörduma Jumalaema poole rasketel hetkedel ja eriti siis, kui teda haaras kurbus, ning paluma tal leeendada oma valu ja anda talle jumalikku rõõmu ja lohutust.

Aleksandros Papadiamandis märgib, et selles palvekaanonis „on jutt hinge traagilistest kannatustest ja piinadest...”, kus

jutustab Jumalaemale oma kurbusest ja valust üks tagaaetav ja murelik kreeklasest keiser, kelle vastu katoliiklased, araablased ja ta enda rahvas võitlesid ning keda jälitasid barbarite hordid, keda ta nimetas „pilvedeks”. Theodoros II palvekaanon kandus edasi tema piirkonna kloostritesse, kus selle põhjal kirjutati teenistus, seal levis see nimega „Suur palvekaanon” kogu Bütsantsi.

Kahe püha palvekaanoni vaheldumisi laulmise põhjus on arvatavasti ajaloolises olustikus, mis märgistas Bütsantsi 1261. aastal. Sel aastal, mil valitses keiser Michael VIII Paleologos, võideti pealinn tagasi ilma verevalamiseta ning arvati, et see juhtus tänu Jumalasünni-

taja imelisele sekkumisele. Siis tahtis Michael rongkäiguga Konstantinoopolisse siseneda ja Jumalaema poole tänapalveid saata. Aga kuna tol ajal lauldi kirikutes Theodoros II suurt palvekaanonit, tuli leida vahepealne lahendus. Tehti ettepanek võtta kasutusele ka varem väike palvekaanon kõigepühamaale Jumalasünnitajale. Sellest ajast alates kasutatakse suurt palvekaanonit vaid Jumalaema uinumise paastu ajal.

Palvekaanonite laulmise teenistusi – tuleb rõhutada, et neid peetakse Kiriku kahe suure püha, ülestõusmispüha ja Kristuse sündimise püha vahepeal – peetakse selleks, et saata palveid ja anumisi Jumalaema poole, kes on meie

ainus eestpaluja inimesearmastaja Jumala ees, et meile antaks armu ja jõudu tõusta oma isiklikule Kolgatale, kus elatakse läbi sõnulväljendamatut ülestõusmisse röömu. Sest ülestõusmist ei toimu pärast risti, see kingitakse seal üleval, risti peal.

Suhtugem Jumalasünnitajasse talle kohe austusega ja palugem teda meiegi nagu suur jutlustaja piiskop Eelias Miniat (1669–1714): „Sa armusaanu, austatu ja kõige valitsejanna, kes sa istud oma ainusündinud Poja paremal käel ja tunned röömu rohkest jumaliku valgu se päikesesarnasest hiilgusest, saada ka meile, oma jumalakartlikele teenijatele, siia alla üks õnnis kiir, mis oleks valgus

meie pimestunud meelete ja leek meie külmunud tahtele, et me näeksime käia õigesti Jumala seadmiste teel. Jumala järel oled meie päaste lootus sina, Jumalaema ja meie Ema. Jah, Jumalaema Neitsi, jah, Maria, kelle nimi on kristlastele rööm, lohutus ja uhkus; võtta kui healõhnaline viirukisuits vastu nende pühade päevade paast ja palvekaanon, mille me sinu auks laulsime; ja tee meid vääriliseks nii nagu me siin Kirikus suudleme seda sinu püha ja imettegevat kuju, näha ka paradiisis sinu õnnist pale, mille ees me kummardame igavesti, nagu ka Isa, Poja ja Püha Vaimu ees. Amen.”

SALVIKANDJATE NAISTE JULGUS JA NAISE KOHT KIRIKUS

Zimbabwe ja Angola metropoliit Serafim

Salvikandjate naiste pühapäeva evangeeliumi kirjakohat räägib naiste suurest osast parema ühiskonna loomisel. Ajal, mil Kristuse meesõpilased jäid „kartusest juutide ees” turvalisse kohta peitu, näeme mõnda naist – salvikandjaid naisi – julgetena ja oma elu pärast kartmata Jeesuse haua juurde jõudvat.

Kõigile oli teada, et heebrea fanaatikud olid valvel, et rünnata kõiki, kes ükskõik millisel viisil püüduks varastada Jeesuse ristilöödud surnukeha. Just seetõttu, et nad ei uskunud prohvetlikke ettekuulutusi Kristuse surnust ülestõusmise kohta, arvasid nad, et mõned Jeesuse järgijad püüavad Tema keha varastada ja seda ära peita, lastes laiali jutu, nagu oleks Ta surnust üles töusnud. Seetõttu nad nõudsid, et roomlastest valvurid valvaksid hauda öösel ja päeval.

Selle hirmsa tegelikkuse ees jäid loogiliselt mõtlevad Kristuse meesõpilased se-

niks kinniste uste taha turvalisse kohta, „ülemisele korrusele”, kuni nad nägid, kuidas asjad edasi arenevad.

Samal ajal läksid salvikandjad naised julgetena edasi Jeesuse haua poole. Kindlasti ei kartnud nad ohtusid, mida võtsid arvesse n-ö julged mehed, kes olid natukese aja eest lubanud Kristusele, et on Temaga lõpuni koos ja valmis end ohverdamata, kuid salgasid Teda kolm korda, enne kui „kukk laulis”.

Salvikandjatele naistele tasutakse nende julguse eest lõpuks jumaliku kingitusega: nad on kogu maailmas esimesed, kes näevad ülestõusnud Jeesust.

Naistest saavad esimesed, kes annavad tunnistust Kristuse ülestõusmisest. Teame ajaloost, et ka see suur inimkuju, kes esindas inimsugu Jumala Poja ja Sôna inimeseks saamisel ja juhtis meid kõiki päästete Kristuses, on samuti naine. See on Jumalaema, kes vastas Jumala kutsele alandlikult: „Vaata, siin on Issanda ümmardaja; mulle sündigu Su sôna järele”.

Seega on naise koht meie Kirikus meie pääste jaoks tähtis ja ainulaadne.

Nii nagu Jumalaema andis oma ihu Jumala Pojale ja Sônale kogu inimkonna päästeks, nõnda teevad tänapäeval naine, ema, vanaema ja tütar suure austuse ja jumalakartusega kirikuleiva, mille nad preestriile annavad, kes toob selle Jumalaema teenrina Jumalale ja muudab selle Kristuse Ihuks, kui me vääriliselt Pühade Andidest osa võttes saame Kristuse püha Ihu kaasliikmeteks.

Naise ülesanne muutub praegusel kriiside ja keeruliste ühiskondlike probleemide ajal veelgi tähtsamaks – siis on meil lootust paremale maailmale. Aga eriti vajalik

on naise panus perekonna kaitsmisesse ja tugevdamisesse. Paljud pered kannatavad hirmsasti perekonna institutsiooni kriisi töttu ja lähevad lahku. Meie kaasaegselt naiselt oodatakse, et ta etendaks tähtsat, ühendavat, kannatlikku, lepitavat ja hellal rolli, mis kaitseb kogu perekonda. Kui perekonda kaitstakse ja see püsib, edeneb kogu ühiskond.

Aga et tänapäeva naine saaks vastata oma kõrgele ülesandele, tuleb tal oma elus Jumalat usaldada ning eeskujuks võtta Jumalaema, kõik naispühakud ja salvikandjad naised.

Et salvikandjate eeskujul lapsi pühaduseks ette valmistada, peaks nad lapsed esiteks pühapäevakooli viima. Teiseks peaksid vanemad andma lastele eeskuju oma püha eluga. Kolmandaks peaks

loomata laste jaoks rahuliku ja kõlbeline õhkkonna. Neljandaks leidma väärilised ja heade teamdistega õpetajad, kes on samal ajal ka moraalseks eeskujuks. Aga kõige selle eesmärk on valmistada inimest ette voorusliuks eluks: see tähendab võtta osa Kiriku pühitsevast elust pühadest salasustest ja samal ajal aidata kaasa meie Kiriku diakoonia- ja misjonitoös. Nii saame küpseks looma vastutustundlikku ja kristlikku perekonda, mis oleks ebaõiglases ühiskonnas, kus me elame, otsekui elu oaas.

Pühade salvikandjate näol austame niisiis neid naisi, kes on usaldusvärsed, kohuse-tundlikud, jumalakartlikud ja tulbid ning teevad oma tööga meid kõiki uhkeks.

Joonistus: Tuula Murtola

PARADIISI PÄÄSEMISE JA KRIISIST ÜLE SAAMISE EEST TEHTAVA PALVE JÖUD

Nikaia öndsa metropoliidi
Georgi Paulidise jutluste põhjal
koostanud
Christophorus Gerontoudis

Paljude jaoks jäab palve jöud elu ja lootuse kasutamata allikaks, mis võib muuta maailma, juhtida meid elu parandamisele nii selles kui ka igaveses maailmas.

Palve jöud on see, mis võib meil aidata toime tulla ka iga meie ajastu kriisiga.

Apostel Pauluse öhutusel jutlustanud Nikaia öndsa metropoliidi Georgi Paulidise sõnad on ka tänapäeval ajakohased (Rm 12:6–14).

Apostel Paulus annab meile tänases kirjakohas väga tähtsaid nõuandeid. Ta sõnastab mõne lausega selgelt meie kohustused meie Päästja Kristuse ees. Erilist tähelepanu pöörab ta palvele, suhtudes sellesse väga tõsiselt.

1. Mis on palve?

Damaskuse püha Johannes andis palve mõistele suurepärase määratluse: „Palve on vaimu tõstmise üles Jumala poole”.

Meie, inimesed, kes me oleme nii väikesed, kisume oma mõtte palvega väheneva.

seks ajaks maa küljest lahti ning laseme sellel tõusta kõrgele ning kohata inimese ja kogu loodu Loojat.

Me läheneme Ta troonile ning vestleme Temaga sõpruse ja armastuse õhkonnas. Räägime Talle ära oma rõõmu ja kurbuse ning anname Tema hoolde oma mured ja südamevalu. Tema kuu lab meid nagu hea isa ja siiras sõber.

2. Kas palve on vajalik?

Kõik rahvad tunnistavad vajadust palve järele, sest inimesele on loomupärane uskuda Jumalasse. Selleks andis eeskuju meie Issand ise. Ta palvetas igal pool ja alati oma taevase Isa poole ning ristil rippudes palvetas Ta kuni viimase hetkeni enda ristilöötate eest.

Jumalal ei ole meie palvet vaja. Meie ülistuslauludki ei lisa Talle au ega sära. Meil on aga vaja Jumalat, kuna me ei suuda üksi midagi saavutada.

Palve on meie hinge elu. Kes ei palveta, see on nagu kala kuival maal, nagu ilma vundamendita maja või nagu ilma tiibadeta lind!

Mida me ütleksime kujuri kohta, kes tahab ilma peitlita kuju raiuda, või sõduri kohta, kes tahab ilma relvata sõdida? Nii ei saa ka kristlane ilma palveta paradiisi pääseda.

Seetõttu tuleb meil palvetada töötades, palvetada mõteldes, palvetada valvates, palvetada kannatades ja palvetada õnnelik olles.

3. Mõned tingimused:

Taavet soovis, et „ta palve tõuseks nagu viirukisuits Jumala trooni ette”.

Aga et meie palve oleks selline, läheb vaja:

a) Tähelepanu ja jumalakartust. Palve ilma tähelepanu ja jumalakartusetähta on nagu ilma aadressita kirja postitamine.

b) Usku ja usaldust. Palve ilma usu ja usalduseta on nagu kirjutatud kirja jätmisse kirjutuslauale, öeldes: „Niikuinii mulle ei vastata, miks ma peaksin selle ära saatma?”

Kristlasel tuleb palves peale käia ja uskuda, et Jumal teeb nii, nagu on kõige parem. Vahel võib juhtuda, et see, mida me palume, ei tule meile kasuks. Jumal tunneb kõike paremini kui meie.

Me ei tohi kunagi Jumala üle kaevelda, kui Ta armastuse tõttu keeldub andmast meile midagi, mida me palusime.

Teinekord Ta jälle ei anna meile palutavat kohe, et meie usku proovile panna. Aga me ei tohi kunagi oma usku kaotada.

4. Palve tulemused

Vanas ja Uues Testamendis on loendamatult näiteid selle kohta, et:

a) palve on võitmatu relv;

b) palve õnnistab tööd ja paneb meie vaeva vilja kandma;

c) palve loob rahuliku õhkkonna, nagu ütleb ka poeet:

*Tulgu vihm ja rahe,
müristagu taevad maa peal,
Sina oled mu Isa, mis mul sellest?*

d) palve ühendab pereliikmeid ja seob neid pühade armastussidemetega.

Kiirevoolulise jõe lähedal asuvas külas oli kuulda hüütet: „Üks laps upub!” Töepoolest, kõik jooksid ja nägid last, kes heitles selle nimel, et pääsedaa. Kohe toodi köis, küla parim ujuja sidus selle endale vöö ümber ja viskus jõkke, andnud teise köieotsa külainimeste kätte.

„Tirige köit,” hüüdis ta veidi aja pärast – kohe, kui oli lapsest kinni haaranud. Külamehed vaatasid ahastusega ükssteisele otsa. Keegi ei olnud hoolitsenud selle eest, et köie teisest otsast kinni hoida. Tugev vool haaras mölemad õnnetud inimesed kaasa ja nad uppusid!

Vennad!

Elu on kiirevooluline jõgi. Kui mitte keegi ei hoia kinni meie köie teisest otsast, oleme kadunud.

See köis on palve.

Igaüks meist peab vastama küsimusele:

Kas oleme andnud köieotsa usaldusega Jumala kätte?

KANNATLIKKUSE ÕPPETUNNID

Ülempreester Konstantin Kallianos,
Chalkida metropoolia Skopelose
saare Püha Panteleimonini kiriku
preester

Austatud Isa Eusebi Vittise mälestuseks

Sul tuleb homme jälle Iiobilt laenata väike kogus kannatikkust¹ (P. V. Paschos).

See poedi prohvetlik sõna avab sinu sees iga päev lootuse ja vastupidavuse teid, kui sa võitled ülemäära kõigest väest, et tõusta oma isiklikule Kolgatale. Sest igal sinu karjasetöö ja juhuslike kohtumiste päeval, tunnil ja hetkel on vaja kannatikkust, mis on ka kõige hermeetilisemalt suletud inimsüdamete uksi avav võti.

Ja seda seetõttu, et „miski ei ole võrdne

kannatikkuse ja vastupidavuse kaljuga” (püha Johannes Kuldsuu). Aga miski muu ei tee hinge ja järelikult ka meie vaimulikule elule nii suurt kahju kui kannatamatus ning meie rahutust küljavat tahtmine kõigest väest vőidelda ja viia lõpule suur hulk tegevusi ja täita palju kohustusi. Sest kui sa võtad enda kanda seda sorti koormad, siis tuleb sul hästi teada, et ülesmäge tee läheb üha vaevalisemaks. Ja vastupidi, kui sa jätab nurka kõik üleliigse koos muredega, saad sa seda enam tuult tiibadesse. Aga on kindel, et sa leiad mõtted kogudes ning katsumuste ja pingelise vaimuliku võtluse ajal enamiku kasutuid asju üles ja viskad need oma hingest välja. Sa saad üha paremini aru, et varsti sa lahkuud sellest maailmast, ja mida rohkem tühisust sa kogud, seda rohkem sa kauened taevast...

Just sel ajal tahud sa oma olemust haamriga kannatikkuse ja vastupidavuse ahjus, oodates ujeduse ja valuga väiksematki kosutust, mis sinusse tuleb, kui

önnistust sellel vaavarikkal jalgsirännakul kuival ja janusel maal.

See värs, mis on raiutud õigeusu vaimuliku elu ja traditsiooni kaevanduses, annab „ikka ja jälle” hinge kaaslaseks õiglase ja paljukannatanud Iiobi ülipühakuju ajal, mil maa peal elavate inimeste seas ei ole õiglust. Aga kõige tähtsam on, et õiglus on säilinud Valguse Isa juures, kes talub kannatikult meie usust taganemist ja ootab meie tagasitulekut Talle iseloomuliku hellusega (vrd Lk 15:11–32). Nii kannatab Jumal meie üleastumisi ning meie kannatame katsumusi, mis on kõigile vaatamata Tema kasvustöö märgid ja jäävad nendeks.

Kui karjane soovib misjonialase innukusega vaeva nähes vaadata üle oma hoikud inimeste suhtes, võiks ta ehk mõelda koos õiglase Iiobiga Jumala inimesearmastusele (vrd Li 42:1–6), kes seisab kannatikult ja kuulab tähelepanelikult inimeste hädasid ja probleeme, inimeste, kes soovivad oma mured

alandlikult Tema kätte usaldada kui teistsuguse ohvri. Aga Ta kuulab ka nende muresid, kes on juba tagasi tulnud ja keda on vahepeal läbi katsutud nagu „kulda sulatusahjus” (Trk 3:6) „ustava ja aruka sulase” (Mt 24:45) valmiduse ja huvi osas, et neist saaksid küllalised Tema kuningriigi pidusöögil (vrd Lk 14:15–24). Lisaks ärgem unustage Issanda venna ja märtri sõnu: „Vasta, me kiidame õndsaks kannatlikke. Te olete kuulnud Iiobi kannatikkusest, sest Issand on halastav ja armuline” (Jk 5:11). Töepoolest, kui paljud meist seda mõistavad?

Viited:

¹ Värsid on pärit P. V. Paschoose luulekogust „Kinnise kambri elu”, Ateenaa 1973, lk 97.

Lasteleht

Pokrova

Kirikuaastast leiame mitmeid Jumalaema neitsi Maarjale pühendatud tähtpäevi. Nii tähistame septembris Jumalaema sündimist, novembris templisseviimist, märtsis röömukuulutamist ja augustis uinumist, muudel päevadel aga teisi temaga seotud tähtsamaid sündmusi või ikoone.

Üks neist paljudest tähtpäevadest on Jumalaema kaitsmise püha, teise nimega Pokrova. Pokrovat tähistatakse alati 1. oktoobril ja sellega on seotud üks iseäralik lugu, mis leidis aset Ida-Rooma keisririigi pealinna Konstantinoopoli ühes kuulsaamas kirikus nimega Blaherna. Blaherna kirikus olid ka hoiul väga väärthuslikud esemed: Jumalaema rüü ja osa tema vööst.

Bütsantsi pealinn Konstantinoopol, nimetatud ka kõikide linnade emaks, oli kuulus oma lõpmatu rikkuse poolest. Need varandused meelitasid ligi ka arvukaid vaenlasi, kes tihtilugu linna vallutada püüdsid. 10. sajandil olid Konstantinoopoli müüride all taas saratseenide ehk islamiusuliste araablaste väed. Nende pealetung jätkus nii kaua, et linna elanikud olid juba meeleteitel ja lootust kaotamas. Nad kogunesid Blaherna kirikusse koguöisele teenistusele, et paluda Jumalaemalt eestkostet ja kaitset linna piiravate vaenuvägede vastu. Ühed tulisemad palvetajad olid vaga Andreas ja tema õpilane Epifanios.

Keskööl, pärast pikemat palvetamist avanes vaga Andrease silme ees eriskum-

maline nägemus: ta nägi, kuidas Jumalaema siseneb kuninglike uste kaudu kiriku altarisesse ja läheneb altarilauale. Jumalaema ei olnud üksi: teda saatis suursugune prohvetite, apostlite ja inglite kaaskond. Nende seas eristusid Johannes Teoloog ja Risti Johann, kes seisid Jumalaemast paremal ja vasakul pool. Valgetesse rüüdesse riitetatud pühade meeste seas laulsid mõned kirikulaule, teised aga kõndisid Jumalaema ees. Vaga mees sosistas oma õpilasele: Vaata, kas ka sina näed maailma valitsejannat? Jah, auväärne isa, vastas noormees. Seejärel nägid nad, kuidas Jumalaema laskus põlvili ja palvetas pikka aega. Ta palus pisarsilm'i oma poega maailma päästmise eest. Seejärel astus ta altarilaua juurde ning palvetas kõigi kirikus palvetanud usklike eest.

Kui ta oli palve lõpetanud, võttis ta peast pika räti ning laotas selle ettevaatluskult, otsekui kaitsva katte kirikurahva ja kogu linna kohale. Mõne aja pärast tösis Jumalaema taevasse ja ka loor haitus vähehaaval.

Selle nägemuse põhjal, millest vaga Andrease vahendusel sai osa ka tema õpilane Epifanios, kujuneski välja Jumalaema kaitsmise püha. Pokrova ikoonil hoiab Jumalaema ettesirutatud kätel pikka rätikut või loori otsekui kaitsvat varju, mille all on mõnikord kujutatud Konstantinoopoli linna. Tihti seisavad Jumalaema kõrval Risti Johann ja apostel Johannes või inglid.

KAS TEADSID, ET...

- Nimetus Pokrova tuleb venekeelsest sõnast *pokrov*, mis tähendab *katet, varjet ja kaitsmist*.
- Eesti kirikutest on Jumalaema kaitsmisele pühendatud Tornimäe kirik Saaremaal ja Karula kirik Valgamaal.

Ikon "Kõikide kurbade rõõm"

Jumalaemaga seotud tähtpäevade seas leidub ka selliseid, mil meenutatakse mõnda talle pühendatud ikooni. Nii on 24. oktoober Jumalaema ikooni „Kõikide kurbade rõõm“ mälestuspäev. Tegemist on omaette ikoonitüübiga, mis pärineb 17. sajandist ja millel on kujutatud neitsi Maarjat alati kindlal viisil.

Ikoonil Jumalaema seisab, vahel Jeesuslapsega süles. Mõnikord on Jumalaema näidatud ka kui krooniga valitsejannat.

Harilikult asub ikooni ülaosas kõigeväline Kristus, veidi allpool inglid ja mitmed abipalujad, keda Jumalaema ja Kristus kaitsevad.

Igal värvil on siin oma tähindus: Jumalaema valge peakate on tema neitsilikkuuse sümbol, punane värv tähistab armastust, taustal olevad lilled ja taimed paradiisiaeda, roheline värv lootust ja uuenemist, kuld Jumala kõigeväelisust. Esemestest tähistab kepp vigast inimest, side silmadel pimedat.

Mõnikord on sellele ikoonile otsekui kleepunud mündid, mis meenutavad ikooniga kaasaskäivat lugu. „Kõikide kurbade rõõmu“ ikoon olevat paiknenud Peterburi-lähedase klaasitehase kabelis, mis polema süttis, kuid ikoon pääses imelisel kombel kahjustamata. Põlengu käigus aga kleepusid ikooni külge kabeli korjanduskarbi mündid. Hiljem ehitati sellesama ikooni tarbeks katedraal.

VÄRVI IKOON JA KUI SOOVID, JOONISTA JUMALAEMA KÄTELE KAITSEV RÄТИK! (Lk. 9)

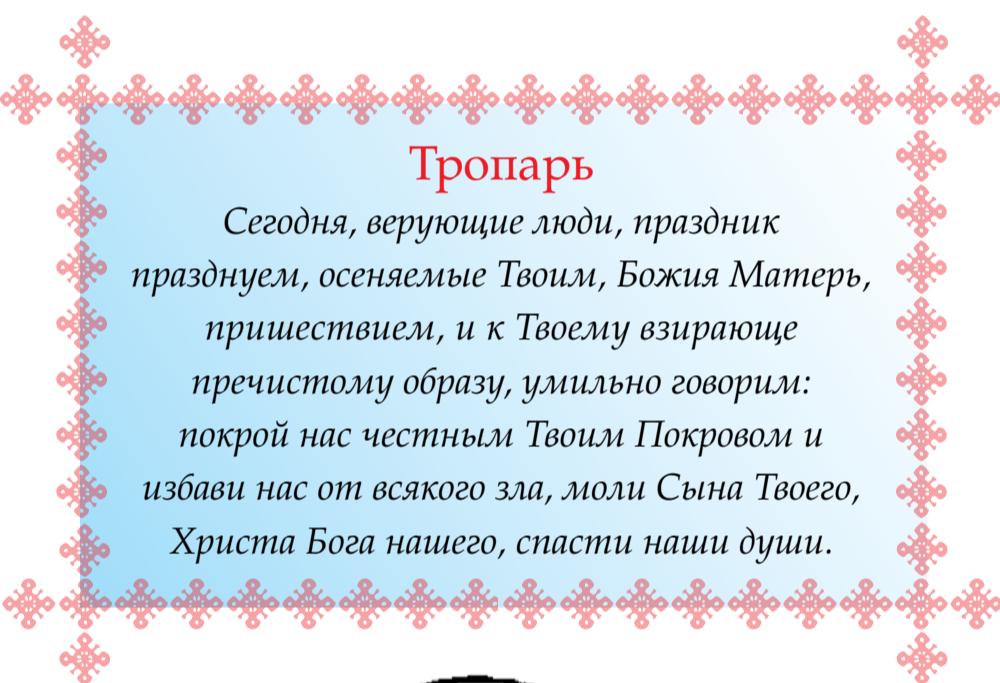

Покров

В церковном году есть много праздников, посвященных Богородице и Приснодеве Марии. В сентябре мы празднуем Рождество Богородицы, в ноябре – Введение во храм Пресвятой Богородицы, в марте – Благовещение, в августе – Успение, в иные дни отмечаются праздники, связанные с различными событиями из жизни Божией Матери или с Ее иконами.

Одна из таких важных дат – это Покров Пресвятой Богородицы и Приснодевы Марии. Покров всегда празднуется 1(14) октября. С этим праздником связана одна необыкновенная история. Случилось это в одной из самых знаменитых церквей столицы Восточной Римской империи – Константинополя. Церковь эта называется Влахерна. Во Влахернской церкви хранились почитаемые святыни: риза Божией Матери и часть Ее пояса.

Византийская столица – Константинополь, названный также матерью всех городов, была известна своими неисчерпаемыми богатствами. Богатства эти привлекали множество врагов, пытавшихся завоевать город. В X веке Константинополь штурмовали войска сарацинов – арабов-мусульман. Осада продолжалась так долго, что отчаявшиеся горожане уже теряли надежду. Они собрались во Влахернскую церковь на всеобщее бдение, чтобы попросить Бога защитить город от окружающих его захватчиков. Самыми усердными молящимися были святой Андрей, Христа ради юродивый, и его ученик Епифаний.

Раскрась икону и, если хочешь, нарисуй платок, которым
Божия Матерь покрывает и защищает Свой народ.

В полночь, после долгой молитвы, святому Андрею открылось чудо: он видел, как Богородица царскими вратами входит в алтарь и приближается к престолу. Божия Матерь, как венцом, окружена была множеством пророков, апостолов и ангелов. Справа от Богородицы стоял Иоанн Богослов, а слева – Иоанн Креститель. Сонм святых мужей, одетых в белые ризы, пел церковные гимны, некоторые шли перед Богородицей. Святой Андрей сказал своему ученику: «Видишь ли, брате, Царицу и Госпожу всех, молящуюся о всем мире?». «Вижу, святой отче, и ужасаюсь», – отвечал ему Епифаний. Они видели, как Божия Матерь опустилась на колени и долго молилась. Со слезами на глазах молила Она Своего Сына о спасении мира. Затем Она подошла к престолу и просила за всех людей, молившихся в церкви.

Закончив молитву, Богородица сняла с головы длинный платок – омофор – и покрыла им верующих и весь город. Через некоторое время Божия Матерь поднялась в небо, постепенно рассеялся и омофор.

В память об этом чудесном явлении, виденном святым Андреем Юродивым и его учеником Епифанием, и был установлен праздник Покрова Пресвятой Богородицы и Приснодевы Марии. На иконе праздника мы видим Божию Матерь, держащую на вытянутых руках длинный платок или омофор, иногда в его защитной тени изображают Константинополь. Часто рядом с Богородицей изображают Иоанна Крестителя и апостола Иоанна Богослова или ангелов.

ЗНАЕШЬ ЛИ ТЫ, ЧТО...

- Название праздника – «Покров» – происходит от глагола «покрывать». Божия Матерь покрыла верующих и город Своим омофором и защищила их таким образом. По-эстонски иногда называют этот праздник «Pokrova», от русского названия.
- Церковь в Торнимяэ на о. Сааремаа посвящена празднику Покрова Пресвятой Богородицы.

ИКОНА «ВСЕХ СКОРБЯЩИХ РАДОСТЬ»

Среди Богородичных праздников есть и такие, когда вспоминается какая-либо из посвященных Ей икон. Так, например, 24 октября совершается память иконы Божией Матери под названием «Всех скорбящих радость». Это особый иконографический тип, восходящий к XVII веку, определенным образом изображающий Деву Марию.

На иконе Божия Матерь изображена стоя, иногда с Младенцем-Иисусом на руках. Иногда голова Богородицы увенчана венцом.

Обычно в верхней части иконы мы видим Христа Всемогущего, немного ниже – ангелов и еще ниже – нескольких людей, просящих о помощи, которых защищают Богородица и Христос.

Каждый цвет имеет здесь свое значение: белый цвет головного убора Богородицы – это символ девственности, красный цвет означает любовь, цветы и растения на заднем плане обозначают райский сад, зеленый цвет – надежду и обновление, золото – всемогущество Божией Матери. Если рассматривать предметы, то трость говорит о болезни человека, повязка на глазах – о слепоте.

Иногда к такой иконе как бы приклеены монетки, эту икону называют еще «Всех скорбящих радость с грошиками». Вот история появления иконы такого типа: в 1888 году во время страшной грозы молния ударила в часовню, располагавшуюся под Петербургом, неподалеку от стекольного завода, но находившуюся в ней святая икона Царицы Небесной осталась невредимой; к ней лишь прилепились мелкие медные монеты (грошики) из разбитой кружки для сбора пожертвований. В 1898 году была построена церковь, где хранилась эта икона, но позже церковь снесли. Сейчас она хранится в петербургской Троицкой церкви «Кулич и Пасха».

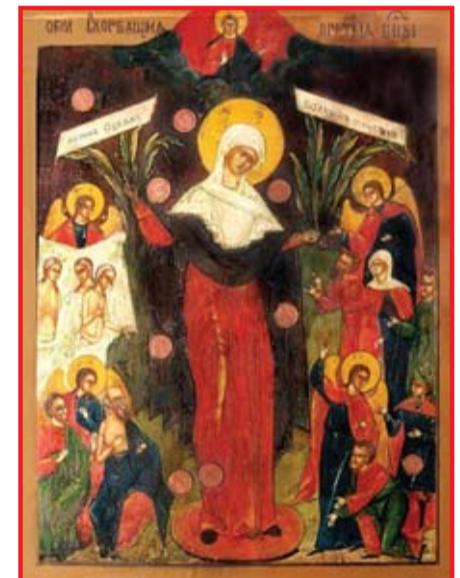

Фото: Геннадий Баринов

И когда вошел Он в лодку, за Ним последовали ученики Его. И вот, сделалось великое волнение на море, так что лодка покрывалась волнами; а Он спал. Тогда ученики Его, подойдя к Нему, разбудили Его и сказали: Господи! спаси нас, погибаем. И говорит им: что вы так боязливы, маловерные? Потом, встав, запретил ветрам и морю, и сделалась великая тишина. Люди же, удивляясь, говорили: кто это, что и ветры и море повинуются Ему? (Мф. 8, 23-27).

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Какую странную историю мы только что прочитали! Иисус вместе с учениками входит в лодку. И вдруг, по словам апостола Матфея, «сделалось великое волнение на море, так что лодка покрывалась волнами», вода озера вдруг начинает волноваться, как будто глубины его потрясло какое-то странное природное явление вроде землетрясения. Всех, кроме Иисуса, охватывает паника, Сам же Он спит спокойно, будто ничего не происходит. «Господи! спаси нас, погибаем!» (Мф. 8, 25). Поразительная картина – посреди буйства волн и ветра стоит человеческая фигура, запрещающая морю бушевать, и оно тут же затихает (Мф. 8, 26).

Сколько нюансов в этом на первый взгляд таком простом, но в то же время очень выразительном тексте. Озеро, страх, спокойствие: все это очень точно описывает происшествие, в тени которого созревают другие землетрясения, другие потрясения, которые уже прямо касаются и нас.

Об унификации богослужебного календаря

На прошедшем 26 мая 2011 г. Соборе Православная Церковь Эстонии большинством голосов по итогам серьезной дискуссии одобрила предложенную митрополитом и согласованную с Синодом ПЦЭ реформу богослужебного календаря. 26 июня на заседании Синода ПЦЭ это решение Собора было подтверждено.

В 1920 г. Эстонская и Финская Православные Церкви, находившиеся тогда под юрисдикцией Московского Патриархата, получили право использовать григорианский календарь.

Нужно заметить, что уже в 1918 г. в качестве гражданского и административного календаря григорианский

Это не только землетрясение Страстной Пятницы в момент крестной смерти Иисуса, не только потрясение от Его воскресения, но и потрясение Церкви перед враждебностью мира, когда страх перед ним одолевает в тот момент, когда Христос кажется отчаявшимся и безучастным, и все те потрясения, которые выбивают нас из колеи и не дают нам приобрести необходимые рефлексы для того, чтобы собрать всю свою веру. Через сколько бурь предстоит пройти нашим церквям и нам самим! «Господи, спаси нас! Мы заблудились!»

Псалмы исполнены того же крика отчаяния, даже негодования: «Очнись! Яви Свою силу! Разве Ты не видишь, что мы в беде? Я в беде!». И все же мне кажется, что Бог не отвергает эти призывы о помощи, если они говорят Ему о нашем доверии. Возможно, именно сейчас нам нужна вся наша вера для того, чтобы освободиться от нашего обычного удобного и безопасного существования и испытать нечто другое.

Но вернемся к евангельскому тексту. Наше внимание привлекает несколько интересных обстоятельств, которые помогут нам лучше понять только что прочитанный текст.

Начнем с озера.

Библейские времена к водоемам относились не так, как мы сегодня. Древним евреям они не особенно нравились: они не были моряками. Для евреев озеро было местом обитания злых духов, населенным ужасными чудовищами. Евреи верили, что шторм – это дело рук злых духов, только Бог мог спасти несчастного, попавшего в их лапы. Вспомните, о чем говорится в псалме: «Но воззвали к Господу в скорби своей, и Он вывел их из бедствия их. Он превращает бурю в тишину, и волны умолкают» (Пс. 106, 28-29). Очевидно, что Матфей пишет этот текст, зная об этом огромном страхе перед водной стихией. Не будем забывать и о том, что Священное Писание начинается с борьбы Бога с водой и заканчивается отрадным утверждением: «...И моря уже нет!» (Откр. 21, 1). Довольно странное для современного человека предложение, ведь сейчас море

ассоциируется с отдыхом, с приятным времяпрепровождением.

Для нас же, христиан, «И моря уже нет» – означает, что в новом мире не будет больше зла. Но в ожидании этого времени нам придется сразиться с бурями страданий, печалей и падений. Злые волны словно хотят поглотить надежду и любовь. «А мы надеялись было...», – говорили апостолы в Эммаусе (24, 21).

Мне хотелось бы показать, как Матфей в своей истории перенес центр тяжести. В этом евангельском рассказе поразительней всего не само чудо, но тот испуг, который вызвало это чудо: «Потом, встав, запретил ветрам и морю, и сделалась великая тишина» (Мф. 8, 26).

Чудо всегда сосредоточено на реальности спасения. Оно выражает всемогущество Бога, для того, чтобы мы могли верить и быть спасенными. Власть над ветрами и водными потоками проявляет творческую силу Бога. Текст, который находится у нас перед глазами, – это, если использовать греческую терминологию, *теофания* – то есть явление Бога, снимающее главный вопрос: «Кто это, что и ветры и море повинуются Ему?» (Мф. 8, 27). И ответ: «Всемогущий». Значит, если чудо в нашей жизни имеет большое значение, то насколько большее значение имеет Сам Христос, который, как истинный Бог, совершает его, и может спасти нас и ввести в жизнь вечную.

В этой истории есть еще одно обстоятельство, заслуживающее внимания. Оно напрямую связано со стихом двадцать восьмым. В то время, когда Иисус «спал» (стих 24), лодка взяла направление к другому берегу, к земле гадаринской.

Сон – это образ смерти. Кажется, что Матфей связывает смерть Христа с проповедью Благой вести язычникам. Ученики также в свою очередь должны отречься от прошлого, в своем роде пройти через смерть, чтобы христианство могло привиться у греков и римлян и повсюду, где они будут проповедовать Благую весть. Так, как это произошло при встрече с гадарянами, язычниками, которые,

«удивляясь» (стих 27), спрашивали, Кто этот Иисус, который победил воскресением смерть и помог апостолам преодолеть страх перед злобой мира.

Победить свое «маловерие», как ученики Иисуса в лодке во время смертельной опасности, – это настоящее миссионерское призвание. В этом смысле победа над собственным маловерием, учитывая все те опасности, которые подстерегают нашу Церковь сегодня, – это немало. Во-вторых, сила Иисуса (которая может все, но лишь для того человека, который не сомневается) призывает нас к доверию, она нуждается в нем.

Христианское таинство имеет свою цену: с верой все возможно. Без веры – ничто не возможно. Мы говорим, Бог спит. На самом деле, как замечает святой Августин, это мы спим. «Лодка, – пишет Андре Севе в своей книге «Встреча с любовью», – это твое сердце. Когда ты помнишь о своей вере, сердце твое не знает бурь, когда ты забываешь веру, когда Христос спит, тебя может постичь кораблекрушение».

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Мы выучили сегодняшний урок: мы слишком подчинены судьбе. Повсюду так много грубости, несправедливости, горя! Так много слепой безликой силы, уничтожающей великое множество людей по всему миру! Попустительство, неуверенность, безразличие проникают в наше сознание. Как в наше собственное, так и в сознание нашей Церкви. Так и хочется воскликнуть: «С какой стати?... Ничего не поделаешь!.. Я съел по горло всем этим»...

Настало время заметить Христа, настоящего посреди ветра и волн, настало время решительно двигаться к другому берегу, для того чтобы совершил там небывалое. Аминь!

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

календарь был принят и в России. То обстоятельство, что Московский Патриархат в дальнейшем отказался от реформы богослужебного календаря, предложенной на Всеправославном Конгрессе 1923 г., очевидно, было вызвано нежеланием Церкви унифицировать свой календарь с тем, которым пользовались организаторы Октябрьской революции 1917 г.

В 1923 г., когда Константинопольский Вселенский Патриархат провозгласил автономию Эстонской и Финской Церквей, вопросов об используемом этими Церквями григорианском календаре не возникло.

Проблема церковного календаря вновь оказалась на повестке дня в 1945 г., когда во время советской оккупации наша Церковь была насилиственно и антиканонично распущена. Вместо

автономной Церкви была сформирована епархия, находившаяся в прямом подчинении Московского Патриархата. В русскоязычных приходах снова был введен юлианский календарь, была предпринята попытка введения юлианского календаря и в эстоноязычных приходах. И все же тогдашние церковные власти проявили некоторую толерантность, ровно настолько, насколько это соответствовало их интересам в тот момент.

Начиная с 1996 г., после восстановления действия Томоса 1923 г. Константинопольским Патриархатом, ПЦЭ испытывала большие неудобства, вызванные «пережитком советского периода», а именно – празднованием Пасхи в разное время, по двум календарям, что духовно и церковно раздирало внутреннее единство Церкви. Ситуация, при которой все приходы

внутри одной Церкви не могут в один день, общую дату праздника для всех верующих, едиными устами и единственным сердцем славити и воспевати Воскресение Господне из мертвых, стала невыносимой. Та же проблема (наряду с ересью Ария) была одной из причин для созыва Вселенского Никейского Собора 325 г., а также Всеправославного Конгресса 1923 г., основной посыл которого можно сформулировать так: пусть все православные празднуют Пасху в один и тот же день, ибо это следует из самой жизни Церкви и ее единства.

Ко всему вышесказанному добавим тот факт, что в создавшемся положении обнаружились серьезные трудности с организацией рабочих моментов, административных и паstryрских дел. Постоянное флангирование между двумя календарями сделало проведе-

ние общеперковых образовательных, пастырских и благотворительных мероприятий если не невозможным, то очень сложным занятием.

Впервые вопрос о единой дате празднования Пасхи был поставлен на Соборе ПЦЭ 2007 г. Более подробно говорили об этой проблеме год спустя, на Соборе 2008 г. В августе 2009 г. митрополит на лекции о православии, прочитанной в Сетумаа, в музее Саатсе, объявил перед многочисленной аудиторией о своем неотступном желании разрешения вопроса о церковном календаре в разумные сроки. В ноябре 2010 г., принимая во внимание общественный резонанс, вызванный лекцией в Саатсе, Синод ПЦЭ решил собрать православное духовенство Эстонии для основательного обсужде-

ния данной проблемы. В феврале 2011 г. митрополит при поддержке Синода ПЦЭ разослал всем эстонским православным приходам окружное послание, в котором просил обсудить вопрос церковного календаря на приходах в духе справедливости и братского соучастия, оставив страсти, для того, чтобы на Соборе в мае 2011 г. прийти к настоящей и окончательной договоренности. «Для того, чтобы привести наш календарь к единобразию», — писал митрополит в конце окружного послания, — «нам понадобятся большая духовная образованность, пастырские познания, способность к самопожертвованию всех членов нашей Церкви, как духовенства, так и мирян, но в итоге все мы получим от этого пользу».

Дальнейшее известно. 26 мая 2011 г. за

реформу проголосовало 73 делегата из 88. Один делегат проголосовал против, 14 воздержались от голосования.

В соответствии с календарной реформой, которая вступает в силу с 2012 г., неподвижные праздники будут праздноваться по григорианскому календарю, а подвижные (в том числе постная и цветная триодь) по юлианскому календарю (см. «Деяния и Решения Всеправославного Конгресса 1923 г.»).

И все же в некоторых приходах исключительно из соображений церковной икономии возможно празднование Рождества Христова и Крещения и по юлианскому календарю, в надежде на то, что и прихожане самого почтенного возраста постепенно привыкнут к изменениям.

Также в некоторых приходах Сетумаа и Вырумаа, расположенных неподалеку от эстонско-российской границы, продолжится празднование традиционных больших церковных праздников по юлианскому календарю, ради сохранения семейных связей между двумя частями Сетумаа, которые до 1940 г. составляли единое целое в составе Эстонии, а затем по воле Сталина были разделены надвое между Эстонией и Россией и остаются разделенными и сегодня.

27 июня 2011 г.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и вся Эстонии

СМЕЛОСТЬ ЖЕН-МИРОНОСИЦ И РОЛЬ ЖЕНЩИНЫ В ЦЕРКВИ

Митрополит Зимбабвийский и всея Анголы Серафим

Евангельское чтение недели жен-мироносиц говорит о той большой роли, которую играют женщины в создании лучшего общества. В то время, когда мужчины — ученики Христа — «страха ради иудейска» спрятались в безопасном месте, некоторые женщины — жены-мироносицы — смело идут ко гробу Иисуса, никоим образом не беспокоясь о своей жизни.

Всем было известно, что фанатики-иудеи стояли на страже и готовы были напасть на всякого, кто попытается украсть тело Иисуса с креста. Они не верили в пророческие предсказания о воскресении Христа из мертвых и потому предполагали, что некоторые ученики Иисуса захотят выкрасть Его тело и спрятать его, распустив слух о том, что Он воскрес из мертвых. Поэтому они требовали, чтобы римские стражники охраняли гроб днем и ночью.

Перед этой пугающей действительностью логически рассуждавшие мужчины — ученики Христа — решили спрятаться за закрытыми дверьми в безопасном месте, в «верхней горнице», поскольку они видели, к чему все идет.

В то время, как жены-мироносицы смело отправились прямо ко гробу Иисуса. Они не испугались тех опасностей, которые учили, так называемые, смелые мужчины, незадолго до того клявшиеся Христу, что они останутся с Ним до конца и готовы пожертвовать собой, но отрекшиеся от Него трижды до того, как «пропоет петух».

Жены-мироносицы в конце концов вознаграждаются за свою смелость божественным даром — они первые во всем мире увидели воскресшего Иисуса.

Женщины первыми свидетельствуют о Христовом воскресении. Мы знаем, что и та великая личность, представлявшая род человеческий в воплощении и вочеловечении Сына Божия и Слова и приведшая нас всех ко спасению во Христе, — это тоже женщина. Это Божия Матерь, смиренно отвечающая на зов Божий: «Се раба Господня, ба будет мне по слову Твоему».

Мы видим, что роль женщины в нашем спасении в Церкви очень важна и уникальна.

Подобно тому, как Божия Матерь принесла Свое тело в дар Сыну Божиему и Слову ради спасения всего человечества, так и сегодня поступает жена, мать, бабушка и дочь, со страхом и трепетом принося в храм просфору и отдавая ее священнику, который как слуга Божией Матери приносит ее Богу. Бог превращает ее в Тело Христово, а мы, достойно причащаюсь Святых Даров, становимся сочленами святого Тела Христова.

В настоящее время кризисов и сложных социальных проблем роль женщины становится еще более важной. Особенно важен вклад женщины в защиту и укрепление семьи. Многие семьи переживают кризис института брака и распадаются. На современную женщину возложена важная роль защищать семью, объединять, терпеть, примирять и быть нежной и любящей. Если семья защищена и крепка, процветает и все общество.

Для того, чтобы справиться со столь высоким призванием, современной женщине нужно доверять Богу и брать

пример с Божией Матерью, женщин-святых и жен-мироносиц.

Для того, чтобы по примеру жен-мироносиц приготовить детей к святыне, их нужно, во-первых, привести в воскресную школу. Во-вторых, родители должны являть собою детям пример святой жизни. В-третьих, необходимо создать для детей спокойную и дружелюбную обстановку. В-четвертых, найти достойных учителей, которые не только обладают необходимыми знаниями, но и в моральном отношении сами могут быть примером для детей. Цель же всего этого — приготовить ребенка к добродетельной жизни, к участию в жизни Церкви, постоянно му участию в таинствах Церкви и, в то же время, участию в миссионерской и благотворительной работе Церкви. Так мы сможем создать ответственную христианскую семью, которая будет оазисом жизни в том несправедливом обществе, в котором мы живем.

Итак, в лице святых жен-мироносиц мы почтаем всех тех женщин, которые честно, ответственно и благочестиво исполняют свой долг и своими трудами во славу Божию исполняют нас гордости за них.

СИЛА МОЛИТВЫ О ДАРОВАНИИ ЦАРСТВИЯ НЕБЕСНОГО И О ПРЕОДОЛЕНИИ КРИЗИСА

Текст составил Христофор Геронтуidis на основе проповеди митрополита Георгия Павлидиса.

Для многих сила молитвы остается нетронутым источником жизни и надежды, которая может изменить мир, направить нас по пути исправления нашей жизни как в этом, так и в вечном мире.

Молитвенная сила — это то, что может помочь нам справиться и с любым кризисом нашего времени.

Слова проповеди приснопамятного ми-

трополита Никейского Георгия Павлидиса, вдохновленного апостолом Павлом, актуальны и сегодня (Рим. 12, 6-14).

Апостол Павел в сегодняшнем апостольском чтении дает нам очень важные советы. В нескольких предложениях он четко и ясно формулирует наши обязанности перед Спасителем Христом. Особенное внимание он уделяет молитве, относясь к этому очень серьезно.

1. Что такое молитва?

Святой Иоанн Дамаскин дал прекрасное определение молитвы: «Молитва — это возношение духа к Богу».

Мы, такие маленькие люди, с помощью умственной молитвы на короткое время как бы отрываемся от земли и позволяем молитве подняться выше и встретить Создателя человека и всего творения.

Мы приближаемся к Его престолу и беседуем с Ним в духе дружбы и любви. Мы рассказываем Ему о своей радости и печали и возлагаем на Него свои беды и сердечную боль. Он слушает нас, как добрый Отец и искренний Друг.

2. Нужна ли молитва?

Все народы признают необходимость молитвы, ибо человеку свойственно верить в Бога. Пример молитвы дал нам Сам Господь. Он всегда и всюду молился Отцу Небесному и, вися на кресте, Он до последнего мгновения жизни молился за Своих распинателей.

Богу не нужна наша молитва. Даже наши хвалебные песни и величания не добавляют Ему славы и сияния. Это нам нужен Бог, ибо сами по себе мы не можем достичь ничего.

Молитва — это жизнь нашей души. Тот, кто не молится, подобен рыбе на сушке, дому без фундамента или птице без крыльев.

Что бы мы сказали о скульпторе, который захотел бы изваять статую безо всякого инструмента? Или о солдате, отправившемся на войну без оружия? Так и христианин не может войти в Царствие Небесное без молитвы.

Поэтому нам нужно молиться, когда мы трудимся, думаем, ждем, страдаем, но и тогда, когда мы счастливы.

3. Некоторые условия.

Давид хотел, чтобы его молитва вознеслась, «яко кадило», к престолу Божиему.

Для того, чтобы наша молитва была такой, нам необходимо:

– Внимание и богообязненность. Молитва без внимания и страха Божия – все равно что отправление письма без адреса.

– Вера и доверие. Молиться без веры и доверия – все равно что оставить написанное письмо на письменном столе, говоря: «Все равно мне не ответят, зачем же мне отправлять его?»

Христианин должен усердно молиться и верить, что Бог устроит все так, как будет лучше всего для нас. Иногда то, о чем мы просим, не пойдет нам на пользу. Бог знает это лучше нас.

Мы не должны жаловаться на Бога, когда Он из любви отказывается дать

нам то, о чем мы просили.

Бывает и так, что Он дает нам просящее не сразу, для того, чтобы испытать нашу веру. Но мы никогда не должны терять веру.

4. Плоды молитвы

В Ветхом и Новом Завете мы находим бесчисленные примеры того, что:

- молитва – это непобедимое оружие;
- молитва благословляет труд и награждает нас плодами за наши старания;
- с помощью молитвы можно стяжать мирный дух, как говорит поэт:

*Пусть дождь и град идут,
Пусть небеса грохочут,
Что мне до этого?
Ты – мой Отец.*

– молитва объединяет членов семьи и связывает их святыми узами любви.

В одной деревне, находившейся на берегу бурной реки, однажды раздался крик: «Ребенок тонет!». Жители деревни побежали к берегу и увидели ребенка, боровшегося с течением. Тут же принесли канат, лучший деревенский пловец обвязал его вокруг своей талии и бросил в реку, а другой конец каната держали остальные жители.

«Тяните канат!» – закричал он, когда

схватил ребенка. Деревенские жители в отчаянии смотрели друг на друга. Никто не позабылся о том, чтобы взяться за другой конец каната. Сильное течение увлекло за собою обоих несчастных, и они утонули.

Братья!

Жизнь – это бурная река. Если никто не возьмется за другой конец каната, мы погибнем.

Канат – это молитва.

Каждый из нас должен ответить на вопрос:
доверили ли мы конец каната в руки Божии?

УРОКИ ТЕРПЕНИЯ

Протоиерей Константин Каллианос, священник церкви во имя св. вмч. Пантелейиона на острове Скопелос Халкидонской митрополии

Блаженной памяти отца Евсевия Витисса

Завтра снова придется тебе одолжить у Иова немного терпения¹ (П. В. Пасхос).

Эти пророческие слова поэта каждый день открывают в тебе пути надежды и стойкости, когда ты борешься изо всех сил, чтобы подняться на свою собственную Голгофу. Потому что любой твой пастырский труд и случайные встречи каждый день, каждый час, каждое мгновение требуют терпения,

¹ Из сборника стихов П.В. Пасхоса «Жизнь в закрытой келье», Афины, 1973, с. 97.

которое есть ключ от герметично закрытых дверей человеческого сердца.

Ибо «ничто не может бороться с несокрушимым терпением: оно подобно скале» (Иоанн Златоуст). И ничто не причиняет нашей душе, а, следовательно, и нашей духовной жизни большего вреда, чем нетерпеливость и матерь ее – желание бороться изо всех сил, чтобы довести до конца множество дел и предприятий и исполнить множество обязанностей. Если ты берешь на себя такой груз, тебе следует знать, что дорога в гору становится чем дальше, тем тяжелее. Если же ты оставишь все чрезмерное вместе с хлопотами, тем сильнее будет попутный ветер. Во время напряженной духовной борьбы, собравшись с мыслями, ты несомненно найдешь много бесполезного среди того, чем ты занимаешься, и выбросишь это из своей души. Ибо ты все яснее будешь осознавать, что скоро ты покинешь этот мир, и чем больше

пустоты ты собираешь, тем дальше ты удаляешься от неба...

Именно в это время ты будешь обтесывать свою природу топором терпения и переплавлять ее в печи стойкости, с трепетом и болью ожидая малейшего утешения, ободрения, снисходящего на тебя, как благословение за труды в этом мучительном странствии по сухой и жаждущей земле.

Приведенные нами стихи поэта, добывшие в шахте православной духовной жизни и православной традиции, снова и снова указывают нашей душе на святой образ праведного многострадального Иова, он нужен нам сейчас, в наше время, когда среди людей, живущих на земле, нет справедливости. Но главное то, что справедливость есть у Отца Света, долготерпящего наше отступление от веры и ожидающего нашего возвращения со свойственной Ему нежностью (см. Ак. 15, 11-32). Бог терпит наши прегрешения, а мы тер-

пим испытания, которые, несмотря ни на что, все же остаются знаками Его воспитательной работы.

Если пастырь желает с миссионерским усердием постараться пересмотреть свое отношение к людям, он может вспомнить вместе с праведным Иовом о человеколюбии Бога (см. Иов 42, 1-6), внимательно и терпеливо слушающего о бедах и несчастьях тех людей, которые хотят смиренno принести их Ему, как другую жертву. Но Он слушает и о бедах тех, кто уже вернулся, тех, кто был уже испытан, как «золото в горниле», готов ли он быть «верным и благородным рабом» (Мф. 24, 45) и быть гостем на Его пиру в Царствии Небесном (см.: Ак. 14, 15-24). Не будем забывать и слова брата Господня и мученика: «Вот, мы ублажаем тех, которые терпели. Вы слышали о терпении Иова и видели конец оного от Господа, ибо Господь весьма милосерд и сострадателен» (Иак. 5, 11). Многие ли из нас понимают это?

МОЛЕБНЫЕ КАНОНЫ КО ПРЕСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЕ

Пресвятая Богородица и Приснодева Мария – это чудо и таинство, которое даже ангелам не дано понять. «Ужасеся о сем Небо и земли удивиша концы, яко Бог явися человеком плотски и чрево Твое бысть пространнейшее Небес. Тем Тя, Богородицу, Ангелов и человек чиноначалия величают», – говорит автор канона ко Пресвятой Богородице. Святой Григорий Богослов пишет, что Божия Матерь есть «Бог после Бога». В других местах святые отцы более ясно говорят о Богородице. Святой Епифаний пишет: «В чести да будет Мария, но поклоняться должно Отцу и Сыну и Святому Духу».

О происхождении Пресвятой Богородицы мы знаем из Евангелия от Луки, что Она была «рода Давидова». Так называемое протоевангелие брата Господня Иакова повествует о том, как священник Матфей взял в жены Марию, и у них родилось четверо детей – Иаков, у которого родился Иосиф, обручник Божией Матери, Мария, которая родила Саломею, будущую

шую повитуху, помогавшую Деве Марии при родах, София, которая родила мать Иоанна Крестителя, Елизавету, и Анна, которая родила Марию, Матерь Богочеловека Иисуса Христа.

Имя «Мария», данное Ей родителями Иоакимом и Анной, происходит от еврейского корня «מִרְיָם», что означает «господин». Значит, «Мария» переводится как «госпожа». Но прежде всего Она – Богородица, ибо Она – Матерь Бога. Это наименование Марии подтвердил и III Вселенский Собор (431 г.). Церковь называет Богородицу также многими другими именами и эпитетами, выражющими любовь и великое почтение к Ней. Красноречивый пример тому – святой Нектарий, посвятивший Божией Матери пять тысяч стихов, которые составили Феотокарион (Богородичник), то есть сборник церковных песнопений Богородице.

Мы знаем из Евангелий, что девушка-назарянка услышала Благую весть от архангела Гавриила,

приняла ее, навещала свою двоюродную сестру Елизавету, носившую уже святого Иоанна Крестителя, родила в Вифлееме Спасителя мира, бежала в Египет, чтобы защитить Младенца от убийц, искала Своего 12-летнего Сына в Иерусалиме, когда Тот был в храме и беседовал с книжниками и первосвященниками, была на свадьбе в Кане Галилейской, где Она просила Сына помочь пирующим с вином, шла за Сыном до Голгофы и пережила распятие, погребение тела Господа и божественные события светлого воскресения, а затем сошествие Святого Духа на апостолов, произшедшее в день Пятидесятницы в верхней горнице.

О жизни Божией Матери мы также знаем и из писаний святых отцов, которые являются таким же достоверным источником, как и апостольское Предание, будучи естественным его продолжением, основанном на опыте стяжания Святого Духа. Главными источниками для нас будут сочинение Дионисия Ареопагита «О боже-

ственных именах», сочинения отдельных святых отцов, таких, как Иоанн Дамаскин и Андрей Критский, о празднике Успения Божией Матери, а также церковные песнопения и святые иконы.

Блаженная кончина Богородицы и Приснодевы Марии произошла в 47 г. по Р.Х., примерно на 60-м или 70-м году Ее жизни, то есть через 24 года после Вознесения Господня. Архангел Гавриил, служивший Пресвятой Деве все эти годы, привнес Ей весть о том, что через три дня Сын примет Ее пресвятую душу.

Получив божественную весть, Богородица отправилась на Елеонскую гору, где Она молилась Своему Сыну и Богу. После чего Она поведала о приближающемся событии Церкви и начала делать необходимые приготовления. В день успения Пресвятой Богородицы апостолы по благодати Божией чудесным образом были перенесены в Гефсиманию, в дом евангелиста Иоанна Богослова, чтобы они смогли принять благословение Божией Матери и пережить вместе это событие. На месте были и апостол Павел, апостол Тимофей, святой Дионисий Ареопагит и другие святые. Божия Матерь утешала и учila апостолов, молилась с ними за весь мир до самого утра, когда Ее божественный Сын принял Ее дух.

Затем «богоприемное Ее тело, вынесенное и погребенное с ангельским и апостольским пением, было положено во гробе в Гефсимании», хотя были и такие иудеи, которые пытались воспрепятствовать этому святому таинству. Есть свидетельство о том, как один еврей, Афоний, хотел остановить погребение Божией Матери, но тут же руки его, дерзнувшие коснуться гроба Богородицы, внезапно отсечены были ангелом Господним мечом огненным по плечи, и они повисли на одре. Афоний тут же раскаялся и обратился с молитвой к Богоматери, и руки его приросли на свое место. Подобная судьба постигала всех, кто без почтения приступал к Богородице: они слепли, но когда каялись – вновь обретали зрение.

Святые апостолы погребли Пресвятое тело Богородицы и остались у гроба на три дня, «и на этом месте три дня продолжалось непрерывное ангельское пение». «Когда же через три дня ангельское пение прекратилось, то апостолы открыли гроб, поскольку один из них, отсутствовавший и прибывший после третьего дня, пожелал поклониться богоприемному телу. Но они не смогли найти Ее всепетое тело, так что, обретя лишь лежащие погребальные одеяния и исполнившие исходящего от них несказанного благоухания, они закрыли гроб», – пишет святой Иоанн Дамаскин в

похвальном слове на Успение Богоматери.

По Преданию Церкви в день блаженной кончины Пресвятой Богородицы в доме Иоанна Богослова не было апостола Фомы. На третий день после успения Божией Матери, когда Богородица взята была вместе с телом на небо, к Сыну Своему, апостол Фома Святым Духом перенесен был в Гефсиманию, где он увидел, как Божия Матерь поднимается на небо. Богородица дала ему Свой пояс, который, как зеницу ока, хранят в Афонском Ватопедском монастыре.

Молебные каноны ко Пресвятой Богородице

День успения Пресвятой Богородицы был величественным и пресветлым. В литургической жизни Церкви это объясняется в тропаре и кондаке праздника. «В рождестве девство сохранила еси, во успении мира не оставила еси, Богородице; преставилася еси к животу, Мати суши Живота, и молитвами Твоими избавляющими от смерти души наша». «В молитвах неусыпающую Богородицу и в представительствах непреложное упование гроб и умерщвление не удержаста: яко же бо Живота Матерь к животу представи во утробу вселившийся приснодевственную».

Этот Богородичный праздник изначально был подвижным, позже указом императора Маврикия было установлено празднование Успения 15 августа.

В наше время празднику предшествует двухнедельный трогательный подготовительный период, в течение которого в некоторых местах принято собираться по вечерам в храмах, чтобы петь молебный канон Пресвятой Богородице.

Мы прибегаем к Богородице и поем молебный канон, ибо так же, как и автор канона, непоколебимо верим в то, что «никто же притекая к Твоему Владычице, заступлению тепле, посрамится когда, но просит благодати, и дар приемлет к полезному скорейший прощения». Все то бесчисленное множество благодеяний, которое совершила для нас Божия Матерь, не позволяет нам молчать. «Не умолчим никогда, Богородице, силы Твоя глаголати, недостойни: аще бо Ты не бы предстояла молящи, кто бы нас избавил от толиких бед, кто же бы сохранил до ныне свободны? Не отступим, Владычице, от Тебе: Твоя бо рабы спасающи присно от всяких лютых». «Проповедуем милости Твоя и не тайм чудес Твоих, <...> всегда поем, величаем и славим».

Мы признаем перед Пресвятой Богородицей свою греховность, об-

ращаем к ней вопль отчаяния, говорим Ей о своей душевной и телесной боли, о печали, когда кажется, что «живот мой аду приближися». Но мы, конечно, не унываем и не рыдаем так, как рыдают те, у кого нет надежды, но поем из глубины нашего сердца: «Радостью мое сердце исполни, Дева, радости полноту принявшая, печаль же греха истребившая». Всю свою надежду мы возлагаем на Матерь Божию, ибо знаем по собственному опыту, что Она милосердна, Она – источник милости, единственное пристанище и «молитвенница благоприятна к Богу». Мы просим Ее направить нашу жизнь и сохранить нас от стрел лукавого, окружающих нас, ибо мы не можем справиться с ними в одиночку. Она наша «Стена», «Предстательница» и «Заступница усердная». Для нас, христиан, праздник Успения – словно летняя Пасха.

В эти подготовительные дни вплоть до вечера 13 августа (за исключением субботней всенощной и служб Преображения) попрерменно поются малый канон авторства гимнографа монаха Феостирикта (мирское имя – Феофан) и большой канон, автором которого является Никейский император Феодор II Ласкарь, живший в XIII веке.

Об авторе малого канона – гимнографе монахе Феостирикте мы ничего не знаем, кроме его имени.

Об авторе большого канона – Феодоре II – мы знаем больше. Он был сыном святого Иоанна Ватаца и Ирины Ласкарь. Император Феодор страдал некой тяжелой болезнью, из-за которой он впадал в глубокое отчаяние и молился об исцелении. К тому же, кажется, что в какой-то момент он оставил духовную борьбу, и потом часто восклицал: «Оставил я тебя, Христе мой!» Позже он познакомился со святой Феодорой – правительницей Эпирского княжества – особо почитавшей Богородицу, в результате этого знакомства молитвы императора обрели ту форму, которую мы видим и в большом каноне Пресвятой Богородице. Святая Феодора научила его прибегать к Божией Матери в тяжелые моменты, особенно тогда, когда одолевает грусть, и просить облегчить его боль и послать божественную радость и утешение. Александр Пападиамандис отмечает, что «это канон о трагических душевных терзаниях и муках, о своей боли и печали рассказывает Божией Матери гонимый и скорбный император-грек, с которым боролись католики, арабы и его собственный народ, и преследовали варварские орды, которые он называл “тучами”». Молебный канон, составленный Феодором II, сначала распространился в монастырях его области, на его основе была написана церковная служба,

а затем разошелся по всей Византии под названием «Большой молебный канон».

Традиция поочередного пения двух канонов берет свое начало в 1261 г. Тогда, во время правления императора Михаила VIII Палеолога, Константинополь был возвращен без кровопролития, и возродилась Византийская империя. Люди верили, что это произошло при помощи чудесного вмешательства Пресвятой Богородицы. Император Михаил хотел торжественно войти в город с крестным ходом, вознося молитвы Божией Матери, но, поскольку в церкви как раз пели большой канон Феодора II, пришлось искать компромисс. Тогда предложили ввести в употребление более древний малый канон Пресвятой Богородице. С тех пор большой канон поется лишь в Успенском посту.

Богослужения с пением молебных канонов совершают (а совершают их, нужно заметить, между двумя Великими праздниками – Пасхи и Рождества Христова) для того, чтобы возносить молитвы Божией Матери, единственной нашей Заступнице перед человеколюбивым Богом, чтобы Он даровал нам милость и силы подняться на свою личную Голгофу, где мы переживаем невыразимую радость воскресения. Ибо воскресение происходит не после креста, оно даруется там, наверху, на кресте.

Будем же относиться к Богородице с подобающим Ей почтением и попросим и мы Ее, как великий проповедник, нашу надежду на спасение, Богородицу и нашу Матерь. Ей, Богородице Дево, ей, Мария, имя, обозначающее радость христиан, как писал святитель Илия Миния (1669–1714): «Благодатная, славная Всецарица, от того обильного сияния божественного света, которым Ты наслаждаешься, предстоя одесную Единородного Своего Сына, ниспосли сюда, долу, на нас, благоговейных Твоих рабов, один блаженный луч, который был бы светом для нашего помраченного ума, пламенем для холодной нашей воли, дабы мы видели путь Твоих божественных оправданий и ревностно шли по нему. После Бога мы от Тебя, Матери Божией и нашей, ожидаем спасения. <...> Ей, всесвятая Дева Мария, имя, обозначающее радость, утешение и торжество христиан, прими, как благоприятное кадило, пост и молитву, в Твою честь совершающую нами в эти святые дни. И как здесь, в церкви, мы благоговейно лобызаем святую и чудотворную икону, так сподоби нас видеть и в раю этот блаженный Твой лик, чтобы мы поклонялись ему, прославляя Отца и Сына и Святого Духа в бесконечные веки. Аминь».

EESTI ÕIGEUSKLICKE KÜLASTAS SKIITAÜLEM PÜHALT MÄELT

Preester Tihhon Tammes

6.–7. juunil oli Eesti õigeusklike võimalus kohtuda Athose mäe Püha Apostel Andreas Esikutsutu Skiita ülema proiguumen Efremiga. Vanake Efrem tuli Eestisse metropoliit Stefanuse kutsel. Kahepäeval ringreisil külastas ta õigeusu kogudusi ja kirikuid Tallinnas, Tartus ning Räpinas, kus kohtus kokku tulnud rahvaga, pidades jutlusi ja vastates küsimustele ning jagades vaimulikku lohutust ja õnnistust. Teda liigutas väga eesti õigeusklike lihtne ja vahetu meeblead ja hardus. Tajudes kõikjal janu eheda vaimsuse ja elava jumalasõna järel, andis ta meile lootust, et tuleb võimaluse korral meie juurde tagasi ja jääb veidi pikemaks ajaks, andmaks enameale inimestele võimaluse temaga kohtuda ja saada vaimulikku juhatust ning lohutust.

Ringkäigu jooksul avaldasid vanake Efremile suurimat ja hardaimat muljet meie Tartus asu-

vad pühad preestermärtrid Mihhail ja Nikolai, kelle kehad on Issanda armust tänaseni lagunemata. Nendega kohtudes haaras vanakest kogu hingest rõõm Vaimus. Ka hiljem rõhutas ta mitmel korral, et nende kahe püha isa tervetena säilinud kehad näitavad selgelt, et nad ei pühastunud mitte veretunnistuse läbi, vaid olid juba enne traagilist sündmust saanud elava Vaimu templiteks ehk siis pühastunud läbi elu Kristuses juba enne kannatussurma. Ta õhutas meid kõiki neid märtrei mitte unustama, käima võimalikult sageli nende juures, palvetama ühes nendega, suudlema nende säilmeid julguse ja armastusega, et Püha Vaimu arm nende kaudu meiegi sisse kanduks.

Arhimandriit Efrem on sündinud viie ja poole aastakümne eest. Juba noorukie lõpul siirdus ta kloostrisse, kus elas vanake Josif Esühasti õpilase Efrem Vanema kaaskonnas, kes oli tollal Püha Mäe Filotheou kloostri ülem. Niimelise kokkusattumise töötu oma vaimuliku isaga kutsutaksegi mõlemat Efremi sageli liignimedega Noorem ja Vanem. Oma vaimuliku isa Ameerikasse kuulutustööle siirdumise järel valiti Efrem Noorem Filotheou kloostri ueeks iguumeniks. Mõni aeg hiljem loobus ta aga iguumeni kohast (sealt ka nimetus proiguumen – endine iguu-

men) ja läks väikese vennaskonnaga ning taasasustas Püha Apostli Andreas Esikutsutu skiita (abikloostri), mis asub Püha Mäe administratiivkeskuse Karyesi külje all. Nimetatud skiita kuulub püha Vatopedi Suurkloostri koosseisu ja selle asutasid 19. sajandi keskel vene rahvusest mungad seal varasemalt asunud Antoni Suure kellia asemele, mis 1950. aastate lõpus osaliselt tules hävines ja jäi 1971. aastal pärast vennaskonna viimase munga uinumist tühjaks, seistes varemets kuni 1990. aastateni, mil skiiitasse asusid elama mõned mungad. 2001. aastal siirdus skiiitasse vanake Efrem ühes eelmainitud väikese vennaskonnaga. Tänaseks on algsest veidi enam kui kümnekonna-liikmeline vennaskond kasvanud pea poolte suuremaks, olles koondunud oma vaimuliku isa ning õiglase (nii nimetatakse skiiita ülemat) isa Efremi ümber. Vennaskond on ehitand üles mitte ainult suure osa skiiita varemeis kirikutest ja müüridest, vaid andnud skiiitale ennekõike uue vaimse hingamise, muutes selle taas vääriliseks kandma hüüdnime Sarai – Väike Paradiis.

Jätkates oma vaimuliku isa eeskuju, külastab ka vanake Efrem Noorem sageli maailma erinevaid õigeusu piirkondi, kinnitamaks sealseid õigeusklike ja aidates neil leida osadust Selle-

Vanake Efrem. Foto preester Tihhon Tammese kogust

ga, kes nende isade püüdlemist pürgab, muutes neid Elava Vee allikaiks, mis voolavad lakkamatult ja aitavad joota kõiki janulisi. Olgu Issanda arm nendega ja nende palvetel meie kõikidega!

ETV saatesari „Ajalik ja ajatu” salvestas intervjuu vanake Efremiga, mis jõub eetrisse algaval hooajal.

Tänane kõiki, kes aitasid korraldada vanake Efremi külaskäiku Eestisse. Iseärans tänane meie ülipühitsetud metropoliit Stefanust, pühitsetud Tartu piiskop Eelijat, osaühingut Beneficium, Elina Aro Ojapeltot, Jyrki Ojapeltot, Krista Väärtnoud, Tiit Käärja ja Räpina koguduse rahvast.

RESTAUREERITI VÕÕPSU TSÄSSON

Preester Tihhon Tammes

Kolga siää kokko tulno,
veererahvas Võõpsote.
Täämba ommö tähtsä päivä,
pühä Nikolai nimepäivä.
Tsässon ommö keset küllä,
pärüs järve perve päälla.¹

Möödunud suve 23. juulil toimus Võõpsus äsja taastatud püha Nikolai tsässona remondijärgne pühitsemine. Tsässon asub Võõpsu külas, Võhandu jõe Setomaa-poolsel kaldal. Tsässon on seal asunud arvatavalt alates 13.–14. sajandist,

Leelokoor Helmine. Foto: Aare Plak

olles tunnistuseks õigeusu suhteliselt varasest levikust Kagu-Eestis, vörreledes ülejäänud Eestiga. Praegune tsässona hoone on ümber ehitatud vanast aidast, mille võimalikuks ehitusajaks on arvatud 18. sajandi algust (aidana u 1710), kuid selle täpne päritolu ja tsässonaks muutmise aeg

on teadmata. Vaatamata tsässona kõrval elava Johannes Kirsi väsimatule hoolele, kes seda viimastel aastakümnetel armastusega jõudu mööda korras on hoidnud, vajas päevi ja aegu näinud hoone terviklikku taastamist. See sai teoks tänu Setomaa Valdade Liidu ja EAÖK Varahalduse OÜ hoolele, pühakodade säilitamise ja arengu riikliku programmi eraldisele ning Mikitamäe valla toetusele. Restaureerimistööd tegi meister Jaanus Salm. Tsässona pühitserid Räpina ja Võõpsu preesterisa Tihhon Tammes ja vastne setopappisa Sakarias Leppik Värskast. Setomaa Valdade Liitu esindas sündmusel Aare Hörn ja Margus Timmo. Lauluga kaunistas päeva leelokoor Helmine, kes esitas sõnalise Minna Hainsoo poolt just selleks sündmuseks kokku seatud leelo. Kosti pakkus kohalik külaseltsинг. Peolt ei puudunud ka ajaline ise: kalameeste ja kõigi

TEMPLIPÜHA HAAPSALU KOGUDUSES

Preester Jüri Ilves

22. juulil pidas Haapsalu Maria-Magdaleena kogudus oma 175. ja koguduse tegevuse taasalustamise 15. aastapäeva. Pidulik päev algas veepühitsusega, millele järgnes piiskoplrik liturgia, kus teenisid metropoliit Stefanus ja preestrid Aleksander, Jüri, Abraham ning preester Tapio Rautamäki Helsingi Järvenpää kogudustest. Traditsiooniliselt tänavi koguduse töötajaid. Pärast ühist söömaaega kuulati Tartu vanamusikastudio Vaikuse Muusika esinemist.

Haapsalu Maria-Magdaleena koguduse templipüha. Foto: Riitta Rautamäki

Isa Tapio ettepanekul ja metropoliidi õnnistusel sõlmisti sõprussuhedat Järvenpää ja Haapsalu koguduse vahel. Päeva tegi eriliseks kauaaegse Läänemaa praoosi Jakob Muti mälestustahvi pühitsemine. Tahvel kinnitati mälestuspingle, mis asub kirikuesisel platsil.

Jakob Mutt sündis Viljandimaal Tuhalaa vallas 1878. a. Ta oli Läänemaa praoost aastatel 1919–1944. Teenimist alustas Jakob Mutt Hiiumaal, seejärel toodi ta üle Haapsallu. Siin oli ta lisaks preestriametile ka kooliõpetaja ja Haapsalu II Algkooli juhataja. Samuti osales ta Haapsalu linnavolikogu töös. Haapsalu koguduse esipreestriena teenis isa Jakob 21. augustist 1923 kuni 1944. aasta septembrini, mil ta siirdus pagulusse Rootsi, kus suri 2. mail 1948. a. Isa Jakobi peres oli kaks last: poeg Paul ja tütar Ludmilla, kes mõlemad elasid pärast Eestist põgenemist Uus-Meremaal.

RÄPINA ÕIGEUSU KIRKUKOORI SUVEPÄEVAD

Räpina Sakariase ja Elisabeti koguduse juhatus

Räpina õigeusu koguduse kirikukoor pidas 22.–24. augustini oma esimesi suvepäeva, mille välitel täiendati nii lauluoskust kui ka omandati teadmisi liturgilistest põhiküsimustest.

Suvepäevade läbiviimise kohaks oli valitud esimese Eesti piiskopi ja usukannataja Platoni sünnikoht Pärnumaal Pootsi-Köpus. Suvepäevadel osalejad võõrustasid kohalikud ettevõtjad ja ürituse peaspersoniad Enn ja Riina Rand neile kuuluvas imekaunis ning hubases Maria turismitalus.

Kolme Pärnumaal veedetud päeva sisse mahutusid lisaks intensiivsetele lauluharjutustele ja loengutele rohkelt ka muid tegevusi, alates kohutumisest Pärnu Issandamuumise katedraalkiriku lauljatega ja tutvumisest kohalike õigeusu kirikute ning vaatamisväärusustega ning lõpetades Maria Talu pakutud tegevuspakettide ja ratsutamistundidega.

Räpina õigeusu koguduse kirikukoor on praeguses koosseisus olnud tegev kolm aastat ja sinna kuuluvad vabatahtlikena koorijuht Hiie Taal, lauljad Jelena Bulatova, Kiira Svištš, Natalja Balanova, Maria Mustijanovitš, Irina Papkina, Jana

Krot, Inna Jegorkina ning lugejad Lauri Ainelo ja Viktor Merzin, kellest enamik on tegevad ka rahvamuusikaansamblis Rodnoi Raspev.

Räpina õigeusu kogudus tänavab kõik toetajaid ja koostööpartnereid, kellel abil suvepäevad toeks said. Iseärans tänane Maria Talu puhkeküla ja selle omanikke ning väga meeldivat personali, hr Indrek Randa, Rosma Vabaharidusseltsi, Koostöö- ja arenduskoda Võhandu, EAÖK Pärnu Issandamuumise ja Pootsi-Köpu Püha Kolmainu kogudusi ning diakon Toomas Eriksoni.

Räpina koguduse koor Pootsi-Köpu Püha Kolmainu kiriku ees. Foto preester Tihhon Tammese kogust

MISSIO 2011

Preester Jüri Ilves

20. augustil tähistasime kõik meie armsa Eestimaa taasiseseisvumispäeva. Sellele tähtpäevale oli pühendatud seekordne Missio-üritus Haapsalus ja Läänemaal, mis ühtekokku toimus 20. korda. Tänu- ja palvenädal kandis pealkirja „Laul ja vabadus”, hõlmates kõiki Läänemaa kirikuid ja kogudusi.

19. augustil toimus Haapsalus esmakordsetel palvus-hommikusöök. Kuursaali kogunes kirikute esindajaid, Riigikogu saadikuid ja kohalikke võimuesindajaid. Hommikueine kõrvale saime kuulata mitmeid sõnavõtte ja mõtisklusi meie elust, ürituse lõpupalve lugemine sai osaks

Kontsert-tänujumalateenistus Haapsalu Lossipargis. Foto: Johanna Ilves

REISIKIRI MARSRUU-DILT PETERBURI-KROONLINN-PETERHOF

Tõnis Joarand

Häädemeste Issandamuutmise kogudus korraldas tänavu juulikuus koostöös Gondvana Reisidega ekskursiooni Peterburi, Kroonlinna ja Peterhofi.

Reis algas 20. juuli hommikul kell 5 Häädemeeste bussijaamast. Pärast mitmetunnist ootamist Narva–Ivangorodi piiripunkti jõudsime Venemaa avarustesse. Külal Narva–Peterburi maantee ääres on ajahambast puretud, kuid ikka samasugused, nagu aasta tagasi: pisut viltuvanud majakesed kolme aknaga fassaadil.

Kella neljaks päeval jõudsime Peterburi ja asusime bussiga linnaekskursioonile, et tutvuda miljonilinna ajaloo ja vaatamisväärsustega ning alustada seejärel sõitu Kroonlinna. Kroonlinna asutamiskuupäevaks loetakse 18. oktoobrit 1723, mil Peeter I pani nurgakivi saare peakindlusele. Uhke on sealne Vladimiri katedraal, mis ehitati 1876. a ja mahutas 3000 inimest. 16. veebruaril 1931 kirik suleti ja 1991. a algasid restaureerimistööd, mis kestsid 11 aastat. Ankruute väljakul kõrgub 1913. aastal ehitatud Nikolai meremeeste katedraalkirik, mis on praegu

veel suletud, kuid töömeeste sõnusti lõpevad taastamistööd kahe aasta pärast. Hilisõhtuks joudsime tagasi Peterburi ja seadsime end kaheks ööks sisse Laadoga hotellis.

Järgmisel päeval tutvusime kullasäras kirikutega ja Peeter-Pauli kindlusega. Kindluse rajamist alustati Peeter I käsil 27. mail 1703, mida loetakse ühtlasi ka Peterburi enda asutamispäevaks. 1712. a hakati ehitama Peeter-Pauli katedraali, mis valmis 1733, kuid sai 1756. aasta tulekahjus rängalt kannatada. Pärast Peeter I surma 1725. aastal sai katedraalist tsaaride viimne puhkepaik. Keskpäeval kogunesime Naroškini bastioni juurde kahuripaiku kuulama: see on 1873. aastal alguse saanud traditsioon, mis katkes pärast revolutsiooni, kuid taaselustati 1957. aastal.

Nevski prospektil asub Peterburi kõige majesteetlikum kirik Kaasani Jumalaema katedraal, mis ehitati aastatel 1801–1811 ning sai nime Kaasani Jumalaema imettegeva ikooni järgi, mida näid jälle kirikus hoitakse. Hoone tagastati kirikule 1999. aastal. Jumalaema Kaasani pühakuju teenistusel (21./8. juulil) teenis Sankt-Peterburgi ja Laadoga metropoliit Vladimir. 20.–25. septembrini toimusid ka katedraali 200. aastapäeval pühendatud pidustused.

Küllastasime veel Nevski prospektil asuvat Püha Katariina Armeenia kirikut ning Venemaa kõige vanemat rooma-katoliku kirikut, mis kannab samuti Püha Katariina nime.

Nikolai katedraal. Foto: Ülar Saks

Nikolai väljakul asub meremeeste kaitsepühaku järgi nime saanud barokkstiilis Nikolai katedraal, mis ehitati 1753–1762 kohalike meremeeste ja Admiraliteedi töötajate jaoks ning mida hakati kutsuma Meremeeste kirikuks. Suures katedraalis on kaks kirikut. Igapäevasteks teenistusteks kasutatakse alumist, pühapäevaseid ja pühadeteenistusi ning laulatusi peetakse ülemises kirikus. Lunastaja kirik, mida tuntakse ka Kristuse Ülestõstmise kirikuna, ehitati kohale, kus 1. märtsil 1881. a mõrvati tsaar Aleksander II. Rahvusromantilises stiilis kiriku valmimiseks, mille välisfassaadil on 6560 ruutmeetrit mosaiki, kulus peaaegu veerand sajandit, taasavamine toimus 1998. aastal, pärast pea sama kaua kestnud restaureerimistöid.

Dekabristide tänaval küllastasime tänavu veeruaris taasavatud EELK Jaani kirikut, mis kuulub kõll Peterburi linnale, kuid on antud koguduse-

allakirjutanule. Sama päeva öhtul toimus Haapsalu Maria-Magdaleena kirikus veepühitus, millel pühitseti palvenädalal jagatud joogivesi.

20. augustil toimus suur kontsert-tänujumalateenistus Haapsalus Lossipargis, milles teenisid kõikide EKN liikmeskirikute esindajad. Meie Kirikut esindas metropoliit Stefanus. Lauris suur ühendkoor, misjonikoor ja solistid, Haapsalu kammerorkester ja Matis Metsala saateansambel. Kunstiliselt hästi välja peetud kontsert-palvus jäi hing kõlama.

Nädalasse mahtus palju jumalateenistusi üle kogu Läänemaa, kirikukonverents, lasteüritusi, kontserde, kolm päeva kestnud koralimaraton Haapsalu Toomkirikus, kokku ligi 100 ettevõtmist. Külalisi oli tulnud Soomest ja Venemalta Udmurtiast.

le tasuta kasutamiseks ning kus Eesti Kontsert korraldab muusikaüritusi. Paraku käs asjaajamine kirikuhoones ikkagi vene keeles. Päev lõppes laevasõiduga mööda Neevat ja selle kanaleid. Saime nautida põhjamaa Veneetsia ülevat ilu. Giid tutvustas südalinnu piirkonna kauneid valla, kaldaääseid paleesid ja nende saatust.

Reisi viimasel päeval küllastasime Iisaku väljakut, kus asub Nikolai I valitsemisajal rajatud majesteetlik Iisaku katedraal, mille imelus kuppel paistab üle terve linna. Tänapäeval töötab kirik muuseumina, kus eksponeeritakse sadu 19. sajandi kunstiteoseid. Peterburi viimaseks vaatamisväärsuseks jäi meie jaoks Rastrelli väljakul asuv Smolnõi katedraal, kus korraldatakse näitusi ja iganäolasi kirikumuusika kontserde. Katedraali tornist avaneb linnale suurepärane vaade. Reisi kõrghetkeks oli Peterhofi purskkaevude park. Peterhof nimetatakse põhjendatult ka Venemaa Versailles'iks. Seal asub seitse parki, üle kahekümne palee ja paviljoni ning sajad purskkaevud ja skulptuurid. Jalutasime alleedel, imetlesime merevaadet ja nautisime suursugust vaatemängu, mida pakuvad ajaloolise pargi rohelusse uppuvad purskkaevud ja kaskaadid.

Kell kolm päeval alustasime koduteed, méeses mälestused Peterburist, ühest Euroopa kaunimast linnast, vaatamata sellele, et ta on üle elanud kolm revolutsiooni ja 900-päevase blokaadi. Südaööl saabusime Häädemeestele ning jõudsime järgmisel päeval puhanuna kodukirikusse liturgiale.

PAASTU- JA PALVE-LAAGER TORNIMÄEL

Leili Rummel-Ruus

29.–31. juulini toimus Saaremaal Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise koguduse juures järjekordne EAÕK paastu- ja palvelaager. Seekord oli laagri kandvaks teemaks „Liturgial laulmine – ma saan sellega hakkama!“ Laagri juhatas sisese öhtune palvus Tornimäe kirikus. Osavõtjaid oli Tallinnast, Tartust, Pärnust, Pootsi-Kõpust, Paadremaalt, Karksi-Nuiast, Puljast, Kuresaarest, Leisist ja Laimjalast.

Pärast ühist öhtusööki järgnes vestlusring Leena Tõlpti juhitmisel. Iga osaleja rääkis, millise raske ülesandega ta on oma elus ennast ületades hakkama saanud. Laupäeva alustasime hommikupalvusega. Seejärel juhatas isa Toivo sisse päävateema „Liturgia struktuuri ja tähenduse läbivaatamine ja selgitamine“. Järgnes laulude harjutamine koorijuht Terje Palli eestvedamisel. Pääva jooksul õpiti mitmeid liturgia-laule, mis osutus küllaltki pingutustnöödvaks tegevuseks. Saime ennast proovile panna ka retsiteerimisega.

Lõunasöök toimus õues pika laua taga, pärast läksime jalutuskäigule Tornimäe uude surnuaeda. Päeva meeleeolu oli rõõmuküllane – kogesime osadust! Sädet lisasid aias mängivad laagriliste lapsed, kes olid abiks osavatele toiduvalmistajatele Marina Treimale ja Leena Tõlptile.

Pühapäev algas jumaliku liturgiaga Tornimäe kirikus. Teenisid isa Toivo ja isa Aabraham. Oli võimalus veel lauluharjutusi teha ja retsiteerimist proovida. Pärast maitsvat lõunat värskes õhus koguneti tappa laagrid kokkuvõtteid tegema. Kõlas palju siiraid tänusõnu korraldajate Leena Tõlpti, isa Aabrahami, isa Toivo ja Marina Treima aadressil. Igaüks rääkis enda isiklikust arengust laagris laulude õppimisel ja mõistmisvõime avardumisest. Siinkirjutaja eriline tänu kuulub koorijuht Terje Pallile kõrgetasemelise õpetuse eest. Olin esimest korda sellises laagris ning teadsin, et liturgial laulmine on raske, tema aitas sellest kartusest üle saada. Laagripäev jätkus surnuaiapühaga Tornimäe vanal kalmistul. Talituse viis läbi isa Toivo, teda abistas kohaliku koguduse vanem Arno Koder. Eraldi tehti hingepalve kalmistul puhkavatele vaimulikele Aleksander Klaasile ja tema pojale Andrei Klaasile. Arhailine kalmistu koos röngasristidega oli omaette vaatamisväärsus.

Laagrilised koos Ööriku õdedega. Foto: Tiit Kuusemaa

Kavas oli veel Ööriku Püha Eelkäija skiita küllastamine. Istiti autodesse, et minna Tornimäält 23 kilomeetri kaugusele Öörikule. Seal ootasid meid kellaehelinatega tervitades kolm nunna: Ööriku skiita eestseisja ema Theofili, õde Theohariti ja noviits Kristina. Nad rääkisid oma elust ja tegemistest eraklas. Nunnade töökusest justustasid korras aed ja kaunid käsitoesemed

palvelas. Rõõmus ja külalislahke kohtumine kestis üle paari tunni. Olime lahkumas, kui saabus suur bussitäis Rootsi kirikuhuvilisi, kes olid isa Toivo rootsi keele oskusest meeldivalt üllatunud. Siiani oli ilus ilm meie tegemisi toetanud, nütüd langesid aga esimesed vihmapiisad ja aegki oli juba sealmaal, et tuli lahkuda. Südamesse jäi heameel uutest sõpradest ja osaduse jäöst.

PALVERÄNNAK MÖÖDA LÄÄNE-PÄRNUMAAD

Preester Jüri Ilves

Eesti Õigeusu Noorte Liit korraldas selle suve palverännaku, mis seekord viis meid Lääne-Pärnumaale. Meeldekuulutuseks, esimene EÖNLi palverännak toimus 2006. aastal Setumaal. Tookord kõnniti palves Miiksest Saatsesse. 2008. aastal rännati mööda Hiiumaad, palvetades ja teenides Kuris, Malvastes, Kopus, Puskis ja Kuristes.

12. augusti hommikul oli rännaku alguspunktis Paadremaal sajune. Püha Kolmainu kirikus peetud palvuse lõpuks oli sadu aga lakanud ja edaspidi vihm meid enam ei seganud. 12 rändurit läks litaaniaid lauldes teele, võttes sihiks Paadremaa küla seltsimaja Mõtsumus. Kohale jõudes ootas meid kaetud hommikusöögilaud, lahked perenaised tutvustasid külaseltsi aktiivset tegevust. Edasi jätkus rännak Töhela Ristija Johannese kiriku suunas, kuhu oli Paad-

remaa kiriku juurest 18 km. Lauldi ja palvetati kõikide pühade poole. Töhelas peeti palveteenistust pühale Eelkäijale ja söödi lõunat, mida pakkusid kohaliku seltsi perenaised. Töhelast Kastnasse viis meid buss, mida võib juba uunikumiks pidada. Kastna vaga Arseni Suure kirikus paluti pühamehe õnnistust ja jätkati teekonda Selistesse, kus sealses Vassilius Suurele pühitsetud kaunis palkkirikus peetud öhtupalvusel võeti tänuga kokku esimene rännakupäev. Külaseltsi valmistatud öhtusöök maitses hea ja peagi saabus uneaeg.

Teine päev, 13. august algas hommikuteenistusega Seliste kirikus. Hommikusöök söödud, jätkati autodel teed Pootsi-Köpu suunas. Pootsi-Köpu püha Kolmainu kirikus mõtiskleti märterpiiskop Platoni elu ja tähenduse üle meie Kirikus. Seejärel asuti jalgsi teele rännaku sihtkoha Uruste Issanda Taevaminemise kiriku poole, mis teeb 18 km kõndi. Lauldes ja palvetades jõuti Pottsepa karjääri juurde, kus soovijad said ujuda ja kus võeti ühisele einet. Keha kinnitatud, asuti edasi liukuma ja öhtuks jötigi Urustesse, kus isa Enos meid öhtusöö-

Palverändurid Pootsi-Köpu Püha Kolmainu kirikus. Foto: Jüri Ilves

giga ootab. Pärast öhtuteenistust saabus metropoliit Stefanus, kes rääkis meile palverännakute traditsioonidest õigeusu ja katoliku maailmas. Küsimusi oli palju ja öhtu sujus mõnusalt. Jäigi üle oma väsinud liikmeid sauna turgutada ja magama minna.

Kolmas päev, 14. august, Ülestõusmise päev algas piiskopliku liturgiaga Uruste kirikus, millel teenis metropoliit Stefanus koos preestrite Jüri ja Enose ning arhidiakon Justinusega. Tänuga võeti kokku see rännak möö-

da usulises mõttes kidurat maastikku, kus kirikud on kasinas seisus ja õigeusu traditsioon alles ootab taasvirgumist. Nagu ütles isa Ardalion, me pühitsime oma palvetega selle maanurga.

Me kohtasime oma teel röömsaid ja abivalmis inimesi, kellega koos teenides ja rännates sai mõistetavaks ja lähedaseks selle kandi inimeste siseilm.

Tänu kõigile ränduritele ja rännu organiseerimisele kaasa aidanud headele inimestele!

SUVELAAGER KARULAS

Preester Jüri Ilves

4.–9. juulini sai teoks sellesuvine laager Karulas, mille läbivaks teemaks oli „Mina Kirikus ja Kirik minus”. Igapäevaste jumalateenistustega ja teemakäsitluste juures olid abiks isad Jüri ja Aabraham. Kolmapäeval küllastas laagrit ja vastas laagriliste küsimustele metropoliit Stefanus, reedel aga isa Tihon Tammes Räpinast. Vestlused olid väga sisukad ja paljud said vastused oma põletavatele küsimustele.

Seekordne ekskursioon viis meid läbi Sangaste, Laatre, Ilmjärve ja Kastolatsi Otepääle ja Pühajärvele, kus nauditi rannamõnusid. Päeva teine pool kulus Pokumaal kunstnik Edgar Valteri imelist muinasjutumailma avastades.

Päevad möödusid röömsalt: korraldati viktoriin noorematele ja suurtele, ühiselt koristati ja kaunistati pühakoda lilledega, toimus ristikäik Vissi kalmistu-

Laagrilised Karulas. Foto: Jüri Ilves

le, kus peeti hingepalve, arutleti teemal „Hingepalve” ja harjutati kirikulaule. Ja muidugi ei puudunud traditsiooniliseks

saanud isetegevusõhtu, kus igaüks sai oma fantaasiat rakendada.

Jääme ootama järgmisi võimalusi osa-duseks ja ühiseks teenimiseks!

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülg: www.eonl.ee/index.php